

***STRATEGIA ROZWOJU GMINY
CZARNOCIN
NA LATA 2015-2024
(Projekt)***

Październik 2015

Spis treści

Wstęp	4
1. Część wprowadzająca	5
1.1. Strategia jako dokument kreowania polityki rozwoju.....	5
1.2. Metodologia prac nad strategią	6
2. Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024 - Charakterystyka społeczno-gospodarcza Gminy Czarnocin	7
2.1. Położenie. Środowisko przyrodnicze.....	7
2.2. Ochrona środowiska i gospodarka wodnościekowa	7
2.3. Rolnictwo	11
2.4. Podmioty gospodarcze	13
2.5. Bezrobocie	20
2.6. Dziedzictwo kulturowe	21
2.7. Demografia i zasoby ludzkie	24
2.8. Komunikacja i infrastruktura techniczna	31
2.9. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	34
2.10. Szkolnictwo.....	41
2.11. Sport.....	43
2.12. Budżet Gminy Czarnocin	44
2.13. Kultura	48
2.14. Charakterystyka Gminnej Biblioteki Publicznej w Czarnocinie oraz Filii Bibliotecznej w Michałowicach	49
3. Część programująco-strategiczna	50
3.1. Analiza SWOT – problemy i potencjał Gminy	50
3.1.1. Analiza SWOT – Diagnoza sytuacji i otoczenia Biblioteki oraz jej potencjału.....	55
3.2.1. Drzewo problemów	59
3.2.2. Drzewo celów	60
3.2.3. Wnioski z badań – potrzeby i problemy społeczności lokalnej	61
3.3. Kierunki rozwoju Gminy Czarnocin	61
3.3.1. Wizja i misja	62
3.3.2. Wizja i misja Biblioteki	63

3.3.3. Plan Operacyjny rozwoju Gminy Czarnocin	66
3.4. Ocena zgodności z dokumentami wyższego szczebla	84
3.5. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	87
4. Część wdrożeniowa	89
4.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	89
4.1.1. Zarządzanie, monitoring, ewaluacja zadań i celów – Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie.	90
4.2. Metodologia ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin	92
4.3. Promocja dokumentu	96
Spis wykresów	97
Spis tabel	98
Ankiety	100
Rysunki.....	100

Wstęp

Kwestia zarządzania gminą wiąże się z podejmowaniem wielu działań i decyzji istotnych dla lokalnych mieszkańców. W celu jej efektywnego zarządzania niezbędny jest wieloletni plan, będący kierunkowskazem jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż te nastawione na przyniesienie natychmiastowych efektów.

Zarządzanie strategiczne o proces informacyjno-decyzyjny (wspomagany funkcjami planowania, organizacji i kontroli), którego celem jest rozstrzygnięcie o kluczowych problemach działalności jednostki, o jej rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływań otoczenia i węzłowych czynników własnego potencjału. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, z zachowaniem zgodności z otoczeniem zewnętrznym oraz wewnętrznym Gminy, w celu osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

Jako główny cel tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego, stawia się diagnozę priorytetowych kierunków rozwoju, zmierzających do wzrostu społeczno-gospodarczego. „Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” to długookresowy, dziesięcioletni plan działania, określający strategiczne cele rozwojowe, zawierające kierunki oraz niezbędne priorytety do realizacji przyjętych zamierzeń.

Opracowanie Strategii Rozwoju pozwala na zdefiniowanie najefektowniejszych działań, mogących umożliwić dynamiczny rozwój całego obszaru, stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz powstania nowych inicjatyw społecznych. W strategii zawarte są planowane działania, które mają przyczynić się do urzeczywistnienia wyznaczonych celów. To sposób w jaki gmina zamierza zrealizować swą misję. Planowanie strategiczne to także eliminacja rozwiązań nierealnych. Powinna stanowić źródło zasady i zbiór rozwiązań.

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin zawiera w sobie informacje dotyczące kierunków rozwoju Gminy, działań powiązanych z ich realizacją, harmonogram wykonania projektów w perspektywie 2015-2024. Horyzont czasowy został wybrany z racji objęcia w swym zasięgu, programowania unijnego na lata 2014-2020, stanowiące wyzwanie dla potencjalnych beneficjentów.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako dokument kreowania polityki rozwoju

„Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024” stanowi odpowiedź samorządu gminnego na otaczające zmiany społeczno-gospodarcze, które wymagają nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby oraz perspektywy rozwoju gminy.

W dokumencie przedstawiona została Wizja Gminy Czarnocin do 2024 roku, Misja oraz Cele przewidywane do realizacji w okresie jej obowiązywania. Wyszczególnione zostały także działania priorytetowe, których realizacja jest niezbędna w celu osiągnięcia wyznaczonych zamierzeń.

Strategia rozwoju Gminy jest planistycznym dokumentem otwartym, co oznacza, iż istnieje możliwość ciągłej aktualizacji zawartych w niej działań oraz kreowania nowych, aby w jak najefektywniejszy sposób dopasować się do zmieniającego otoczenia zewnętrznego.

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin jest dokumentem wpisującym się w proces strategicznego myślenia o rozwoju. Jest komplementarny z innymi dokumentami strategicznymi dotyczącymi rozwoju kraju i regionu.

Planowanie rozwoju gminy wpisuje się w nowe, zintegrowane podejście do polityki rozwojowej. Polega ono na podchodzeniu do kwestii wyzwań w perspektywie długo i średniookresowej. Strategia musi zdefiniować to, co w kategoriach ekonomicznych, jest pożądane i co należałoby osiągnąć na danym terytorium w określonym czasie. Wizja musi także zachęcić do współpracy i spowodować akceptację miejscowej społeczności.

Dokument Strategii stanowi ponadto ważny punkt odniesienia dla planów inwestycyjnych firm, a także integruje społeczność Gminy Czarnocin wokół wspólnych wartości, oczekiwań i kluczowych przedsięwzięć. W zapisach strategicznych i procesie ich konstruowania wyraża się dbałość władz lokalnych o możliwie najbardziej optymalny rozwój społeczno – gospodarczy gminy zapewniający mieszkańcom oraz podmiotom gospodarczym poczucie stabilizacji oraz przestrzeni dla realizacji własnych aspiracji.

1.2. Metodologia prac nad strategią

Proces prac nad Strategią potraktowano jako okazję do dialogu przedstawicieli zróżnicowanych środowisk nad stanem obecnym, ale przede wszystkim nad przyszłością Gminy Czarnocin. Efektem przeprowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: dokąd zmierzamy, co oraz w jaki sposób chcemy osiągnąć. Pozwoliło to na skonstruowanie dokumentu, który w swoim założeniu ma nie tylko zbierać i upowszechniać założenia rozwojowe gminy, ale przede wszystkim powinien służyć osobom decyzyjnym jako praktyczny instrument zarządzania lokalnym rozwojem.

Przebieg działań związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii Rozwoju rozpoczęto w październiku 2015 roku. W fazie wstępnej prac na dokumentem zorganizowane zostały spotkania warsztatowe z przedstawicielami: administracji samorządowej, Rady Gminy, sołtysów, sektora przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców. Wszystkie spotkania strategiczne służyły włączeniu lokalnej społeczności do prac nad budowaniem jednolitego dokumentu, który będzie ukazywał potrzeby mieszkańców Gminy Czarnocin. Celem spotkań było określenie zasobów i potencjału gminy oraz ustalenie kierunków jej dalszego rozwoju.

Prace na niniejszym dokumentem opierały się na wykorzystaniu posiadanej bazy wzajemnie się uzupełniających metod analitycznych do których należały m.in.: przegląd danych zastanych, badania ankietowe, analizy strategiczne, spotkania warsztatowe z przedstawicielami różnych sektorów.

Strategia Gminy Czarnocin powstała w oparciu o Diagnozę społeczno–gospodarczą oraz na podstawie wniosków, ankiet i fiszek zgłoszonych podczas konsultacji społecznych. Opracowany Projekt Strategii został udostępniony wszystkim zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Czarnocin.

Wśród głównych materiałów źródłowych wymienić należy:

- dane Urzędu Gminy Czarnocin,
- projekty i propozycje zgłaszane podczas warsztatów,
- wnioski zebrane na podłożu fiszek projektowych,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- wnioski z ankiet przeprowadzonych podczas spotkań grupowych oraz uzyskanych drogą mailową.

2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza Gminy Czarnocin

2.1. Położenie. Środowisko przyrodnicze

Gmina Czarnocin położona jest w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje obszar 6 953 ha. Gmina leży na pograniczu Garbu Wodzisławskiego i Płaskowyżu Proszowickiego, który stanowi morfologicznie zaokrąglone garby o wysokości do 250 m n.p.m.

Według podziału J. Kondrackiego na regiony geograficzne Gmina Czarnocin położona jest na obszarze:

- provincja – Wyżyny Polskie,
- podprovincja – Wyżyna Małopolska,
- makroregion – Niecka Nidziańska,
- mezoregion – Płaskowyż Proszowicki, Garb Wodzisławski.

W skład gminy wchodzi 24 sołectwa: Będziaki, Bieglów, Cieszkowy, Ciuślice, Czarnocin, Charzowice, Dębiany, Kolosy, Koryto, Krzyż, Malżyce, Mękarzowice, Michałowice, Mikołajów, Miławczyce, Opatkowiczki, Soboszków, Sokolina, Stradów, Stropieszyn, Swoszowice, Turnawiec, Zagajów, Zagaje Stradowskie. Największym sołectwem pod względem powierzchni i liczby ludności są Kolosy (626,16 ha, 404 mieszkańców - 2014 rok). Najmniejszym sołectwem pod względem powierzchni oraz liczby ludności jest z kolei Stropieszyn (104,51 ha, 62 mieszkańców – 2014 rok).

Gmina Czarnocin sąsiaduje z:

- od północy z Gminą Pińczów,
- od północnego zachodu z Gminą Działoszyce,
- od zachodu z Gminą Skalmierz,
- od południowego zachodu z Gminą Kazimierza Wielka,
- od południowego wschodu z Gminą Opatowiec,
- natomiast od północnego wschodu z Gminą Złota.

W obrębie gminy Czarnocin znajdują się obiekty parkowe, w których zachowało się wiele cennych drzew i krzewów, które pod względem składu gatunkowego nawiązują do naturalnego składu szaty roślinnej odpowiednich krain przyrodniczych.

Wg M. Drzał (1988) należą do nich parki położone w następujących miejscowościach:

- Dębiany – park o powierzchni 6,00 ha, objęty ochroną. W parku występują: pojedynczo lipy, kasztanowce, brzozy, akacje, w wieku 70-110 lat. Park wymaga rekonstrukcji.
- Miławczyce – park o powierzchni 3,50 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, graby, wiązy świerki, modrzewie, kasztanowce, topole, wierzby, sosny, wejmutki, jadły kalifornijskie, w wieku 100 – 200 lat.
- Ciuślice – park o powierzchni 1,50 ha, objęty ochroną. W parku występują brzozy, lipy, sosny, akacje, jawory, w wieku 50 – 120 lat.
- Czarnocin – park o powierzchni 4,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, akacje, brzozy, klony, jesiony, kasztanowce, topole, świerki, w wieku 90 – 160 lat.
- Cieszkowy – park o powierzchni 1,00 ha, objęty ochroną. W parku występują lipy, brzozy, dęby, akacje, świerki, topole, kasztanowce, w wieku 90 - 200 lat.

Na terenie Gminy bardzo mały obszar stanowią lasy. Roślinność wysoka występuje najczęściej w formie zadrzewień towarzyszącym ciekom i drogom, a głównie zadrzewień śródpolnych.

W 2014 roku powierzchnia gruntów leśnych ogółem wyniosła 113,45 ha, z czego lasy publiczne ogółem stanowią 68,45 ha.

Gmina leży w klimacie umiarkowanym ciepłym. Znajduje się co prawda w obszarze gradobić, ale nie pojawiają się one zbyt często. Klimat, to zjawisko pogodowe obserwowane przez wiele lat. Pozostaje więc opierać się na wieloletnich obserwacjach instytutów meteorologicznych. Średnia temperatura roczna oscyluje w okolicach 8°C.

Należy jednak zaznaczyć, iż temperatura i układ klimatyczny mogą się znacznie od siebie różnić, nawet na niewielkim obszarze, jeżeli teren jest urozmaicony, a taki właśnie jest w Gminie Czarnocin. Nie ma wątpliwości, że stoki południowe, mocno nasłonecznione, mają inną średnią temperaturę niż doliny, czy stoki skierowane na północ, gdzie często śnieg utrzymuje się dość długo.

Okres wegetacji wynosi około 200 dni, co jest okresem wystraczającym dla funkcjonowania rolnictwa. Opady są typowe dla tego regionu geograficznego, choć różnice pomiędzy poszczególnymi latami mogą być znaczne.

Na terenie gminy Czarnocin nie ma rzeki. Największy ciek wodny i jedyny posiadający swą nazwę, to Stradomka. Strumyk, który swój początek bierze u podnóża grodziska i zasilany licznymi dopływami zmienia się w Ciuślicach w strumień. Stradomka płynie przez Stradów, następnie doliną mija Michałowice, wpływa do Ciuślic, a dalej przez Opatkowiczki opuszcza naszą Gminę. Drugi duży potok zaczyna swój bieg w Krzyżu i kieruje się w stronę Kolos. Źródła występują w gminie dość często. Niektóre z nich nie mają charakteru ciągłego, to znaczy „biją” w okresach długotrwałych opadów. Nie oznacza to jednak, że są to źródła aktywne tylko po ulewach. Jeżeli jednak kilka lat z rzędu jest suchych, źródła te mają tendencje do okresowego zanikania.

Źródła wybijają często w nietypowych miejscach, np. w środku polnej drogi, początkowo jako drobne wycieki. Duży ciek wodny biegnący od lasu w Malżycach ma właśnie taki charakter. Przez kilka lat źródło przestało bić, mimo, że jest zasilane przez wielką podziemną rzekę.

Niewielkie zbiorniki wodne istnieją lub istniały praktycznie w każdej wiosce. Z racji faktu, iż nie spełniają dziś swej pierwotnej roli, uległy degradacji i zarastaniu. Niewielkie stawy występują w Budziszowicach, Stradowie, Czarnocinie, Dębianach, Charzowicach, Zagajowie.

2.2. Ochrona środowiska i gospodarka wodnościekowa

Ochrona środowiska zgodnie z definicją to podjęcie lub zaniechanie działań, które umożliwiają zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej, w szczególności polegające na:

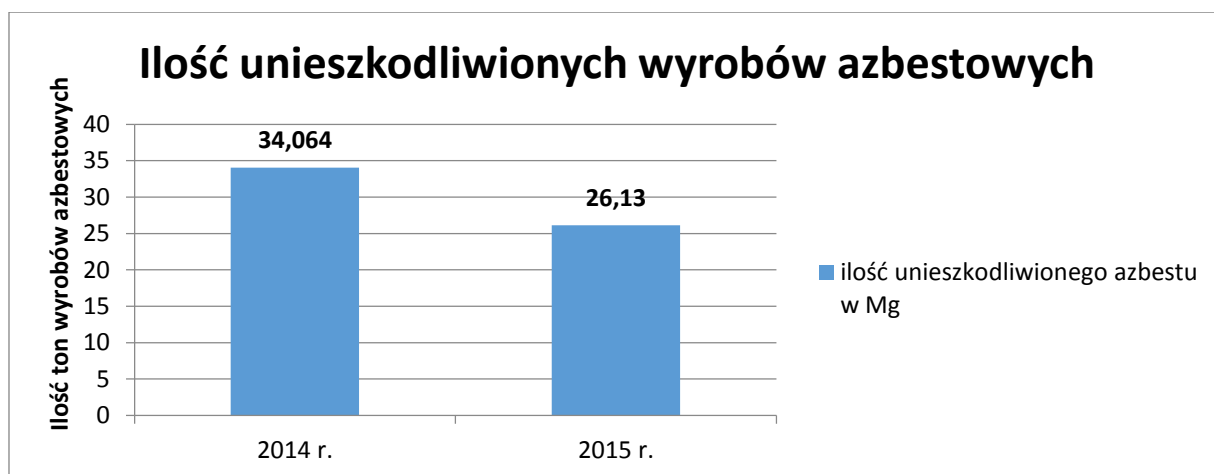
1. Racjonalnym kształtowaniu elementów przyrodniczych i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.
2. Przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom.
3. Przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Elementami przyrodniczymi poddanymi w/w procesom są: powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, zwierzęta, rośliny, krajobraz, klimat.

Warto zaznaczyć, iż na terenie Gminy Czarnocin nie ma dużych zakładów przemysłowych i przemysłu ciężkiego, który ma ogromny wpływ na jakość powietrza i poziom zanieczyszczenia.

Wśród czynników, które mogą niekorzystnie wpłynąć na środowisko w Gminie Czarnocin należy szczególny nacisk położyć na: kampanie edukacyjne dotyczące prawidłowej gospodarki odpadami oraz uświadamianie mieszkańców o szkodliwości wyrobów zawierających azbest.

Wykres 1. Ilość unieszkodliwionych wyrobów azbestowych.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując dane zawarte w powyższym wykresie obserwuje się znaczne zainteresowanie ochroną środowiska oraz rezygnacją społeczeństwa gminy z wyrobów azbestowych. Na przestrzeni dwóch lat z Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych skorzystało 27 gospodarstw (2014 r. 14 gospodarstw, 2015 r. 13 gospodarstw) i usunięto z terenu tut. gminy ponad 60 Mg wyrobów azbestowych. Zaznacza się, iż zinwentaryzowana liczba wyrobów zawierających azbest to 122776,18 m², co daje 1350,54 Mg. Na kolejny rok planowane są także działania zmierzające do zmniejszania ilości tego typu wyrobów z terenu gminy.

Niezmiernie ważnym elementem jest podniesienia świadomości społeczeństwa na problem ochrony środowiska. Bardzo ważne jest uruchomienie i prowadzenie edukacji ekologicznej wprowadzającej wiedzę z zakresu gospodarowanie odpadami i wynikającymi z tego wymiernymi korzyściami.

W celu poprawy stanu środowiska gmina pozyskała środki na realizację zadania pod nazwą „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków”. Zadanie było dofinansowane ze środków UE w ramach Programu oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej objętego PROW na lata 2007-2013. Do chwili obecnej wybudowano łącznie 118 przydomowych oczyszczalni ścieków w tym 2013 roku wykonano 57, zaś w 2014 roku wykonano 61. Ponadto 19 gospodarstw wybudowało tzw. „przydomówki” we własnym zakresie bez wsparcia gminy.

Biorąc pod uwagę, fakt, że na terenie gminy jest nieco ponad 1000 gospodarstw, a ilość zgłoszeń zainteresowanych budową tzw. „przydomówki” na 2016 r. wynosi około 150 szt. to można stwierdzić, iż zapotrzebowanie na tego typu inwestycje jest duże.

Sieć wodociągowa

Większość sołectw w Gminie Czarnocin zaopatrywanych jest w wodę z ujęcia w Mękarzowicach. Długość sieci wodociągowej magistralnej – przesyłowej – 5,2 km, rozdzielczej, bez przyłączy – 99,63 km. Na terenie Gminy Czarnocin jest przyłączonych 1127 budynków w tym 1076 budynków mieszkalnych. Na obszarze gminy jest jedna przepompownia wody w Mikołajowie, która zasila miejscowości Mikołajów, Sokolina, Stropieszyn i Zagajów. Przepompownia została oddana do użytku w 2014 r.

Poniżej obraz rzeczywistego poboru wody na terenie Gminy Czarnocin.

Tab. 1 Rzeczywisty pobór wody w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2013-2014 do 31 października 2015 r.

rok	rzeczywisty pobór (sprzedaż) wody w gminie.
2013 r.	93.423 m ³
2014 r.	98.791 m ³
2015 r. do 31 października	87.772 m ³

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Rolnictwo

Gmina Czarnocin jest gminą typowo rolniczą. Większość przychodów mieszkańców pochodzi z uprawy i hodowli. Także przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie gminy działają w powiązaniu z produkcją rolną. Opierając się na opracowaniu Lucjana Kwietnia „Warunki przyrodnicze produkcji rolnej, Województwo Kieleckie”, z 1980 roku wykonanego przez IUNG Puławy, można stwierdzić, iż warunki do produkcji rolnej są trudne. 30% powierzchni gminy ma warunki niekorzystne, 37% to tereny mało korzystne z kolei 33% (czyli 2 108 ha) to obszary korzystne. Użytki rolne stanowią ok. 80% ogólnej powierzchni gminy. W całej gminie przeważają gleby bardzo dobre i dobre (tab.2) .

Tab. 2 Struktura bonitacyjna użytków rolnych gminy Czarnocin

Klasa gleby	Wielkość w ha
Klasa I	1 109
Klasa II	2 216
Klasa III	2 588
Klasa IV	558
Klasa V	100
Klasa VI	30
Klasa VI z	33
Pozostałe	320

Źródło: „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czarnocin”, data publikacji: 2009-04-16, s. 8.

Klasa gleby pierwsza oznacza gleby bardzo urodzajne. Warstwa gleby jest gruba. Gleba jest właściwie nawodniona i zasobna w elementy odżywcze dla roślin. Zwykle prawie nie podlega erozji, gdyż znajduje się na terenach płaskich. Na takich gruntach udają się wszystkie uprawy, ale głównie uprawia się buraki cukrowe, pszenicę, warzywa, lucernę i rzepak.

Klasa druga to tak naprawdę gleby klasy I, ale ze względu na specyfikę ukształtowania terenu, nie są zaliczane do klasy I, w Gminie Czarnocin to ponad 30% wszystkich gleb. Uprawiane są tu te same rośliny co w klasie I.

Klasa III to gleba o gorszych parametrach niż dwie pierwsze, ale wynika to z tego, że znajdują się na zboczach, gdzie jest zatrzymywana mniejsza ilość wody. Także tu można

uzyskiwać bardzo wysokie plony, ale na takich glebach potrzebne jest większe nawożenie. Uprawia się ziemniaki, zboże i oczywiście warzywa.

W gminie Czarnocin występują gleby obejmujące wszystkie klasy bonitacyjne, a gleby najgorsze pojawiają się sporadycznie. Nieużytki w gminie również spotykane są rzadko.

Ziemie terenu gminy Czarnocin są jednymi z najżyźniejszych gleb województwa świętokrzyskiego. Jeżeli chodzi o kwestię zalesienia to w Gminie Czarnocin nie występuje intensywnie, ponieważ zalesiania prowadzi się na glebach o niskich klasach bonitacyjnych lub w trudnych warunkach, gdzie lasy i zagajniki chronią żyzne gleby przed erozją.

Gleby nie są zanieczyszczone chemicznie, w związku z tym nadają się do produkcji ekologicznej.

2.4. Podmioty gospodarcze

Gmina Czarnocin, tak jak już zostało przytoczone uprzednio, ma charakter zdecydowanie rolniczy, ludność stanowią mieszkańcy terenów wiejskich, stąd też występuje znaczna przewaga zatrudnienia w sektorze rolniczym i usługowo-handlowym z nim związanym.

Poniższe tabele przedstawiają podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według stanu na 31 XII w przekroju pięciu kolejnych lat (od 2010-2014).

Tab. 3 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII)					
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	161	155	166	168	160
Sektor publiczny	11	10	10	10	11
Sektor prywatny	150	145	156	158	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

**Tab. 4 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON
w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII)**

Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 (stan na 31 XII)					
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja A	7	8	11	11	10
Sekcja B	0	0	0	0	0
Sekcja C	8	10	11	11	11
Sekcja D	0	0	0	0	0
Sekcja E	2	2	2	2	2
Sekcja F	16	10	10	12	12
Sekcja G	56	53	54	54	47
Sekcja H	15	16	16	14	12
Sekcja I	3	4	4	4	3
Sekcja J	0	0	0	2	2
Sekcja K	3	3	5	5	5
Sekcja L	0	0	0	0	0
Sekcja M	7	7	8	8	10
Sekcja N	3	1	3	3	2
Sekcja O	17	17	17	17	17
Sekcja P	5	5	6	6	7
Sekcja Q	3	2	2	2	2
Sekcja R	7	7	6	7	7
Sekcja S i T	9	10	11	10	11
Sekcja U	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Objaśnienia:

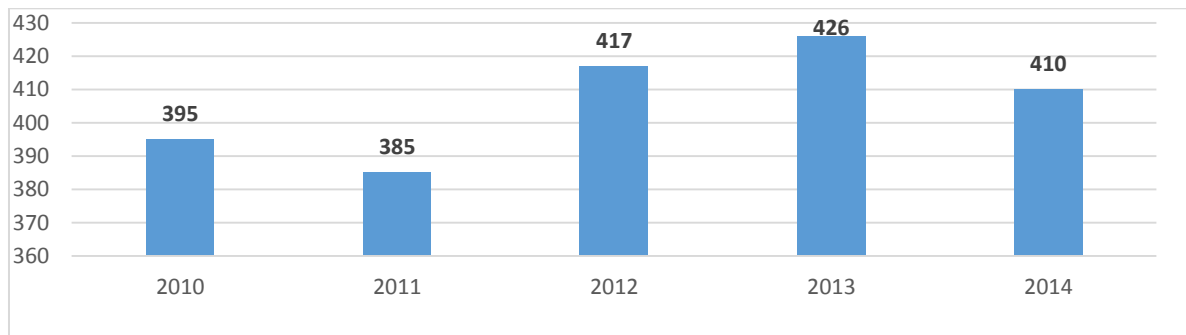
- Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- Sekcja B – Górnictwo i wydobywania,
- Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe,

- Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,
- Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,
- Sekcja F – Budownictwo,
- Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa,
- Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,
- Sekcja J – Informacja i komunikacja,
- Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa,
- Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,
- Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,
- Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
- Sekcja P – Edukacja,
- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,
- Sekcja S i T – Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na potrzeby własne,
- Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Obrazem sytuacji gospodarczej Gminy Czarnocin są wartości wskaźników:

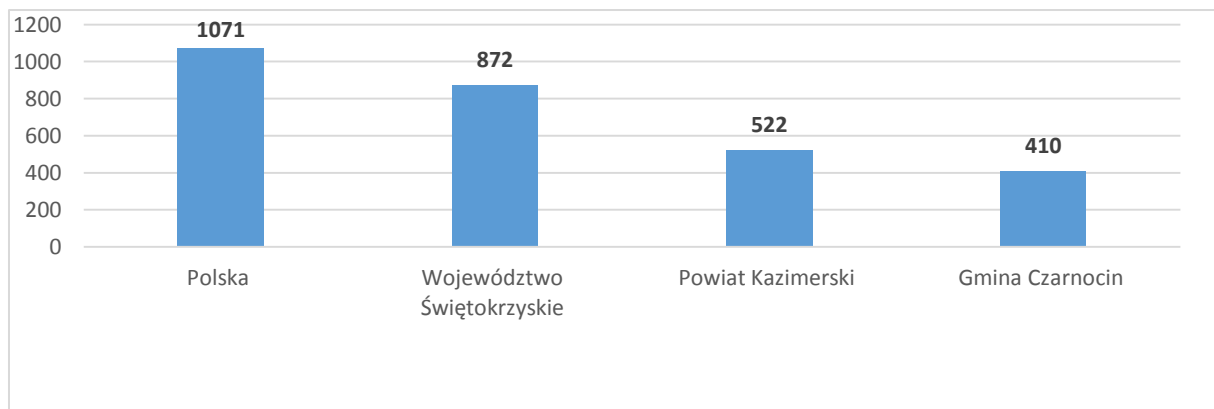
- liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności,
- liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności oraz
- liczba podmiotów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Wykres 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

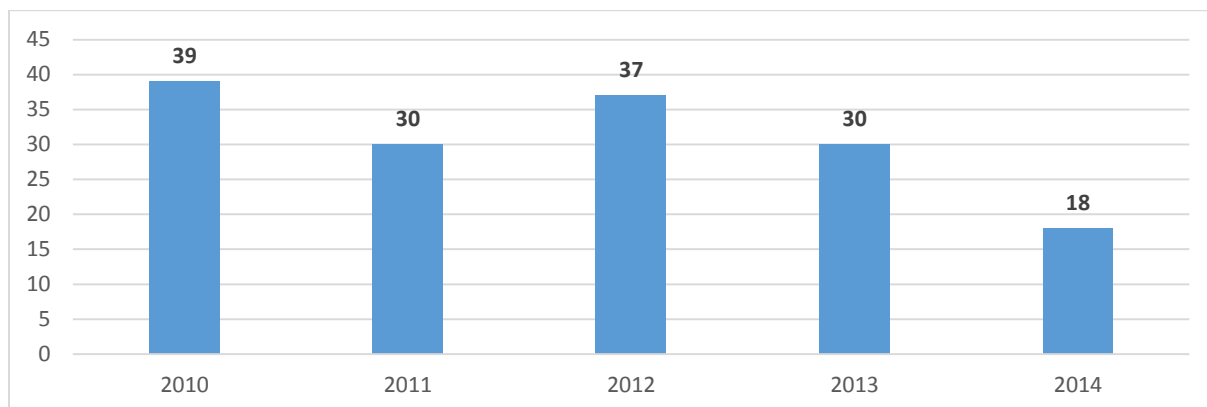

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W całym analizowanym okresie jak wynika to z wykresu numer 2 odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 15 podmiotów. Pomimo wzrostu, wartość ta i tak była ponad dwukrotnie niższa od średniej dla Polski oraz dla Województwa Świętokrzyskiego oraz zdecydowanie niższa od średniej dla Powiatu Kazimierskiego. W 2013 roku odnotowano największą liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności, natomiast rok 2011 to największy wartości w analizowanym okresie.

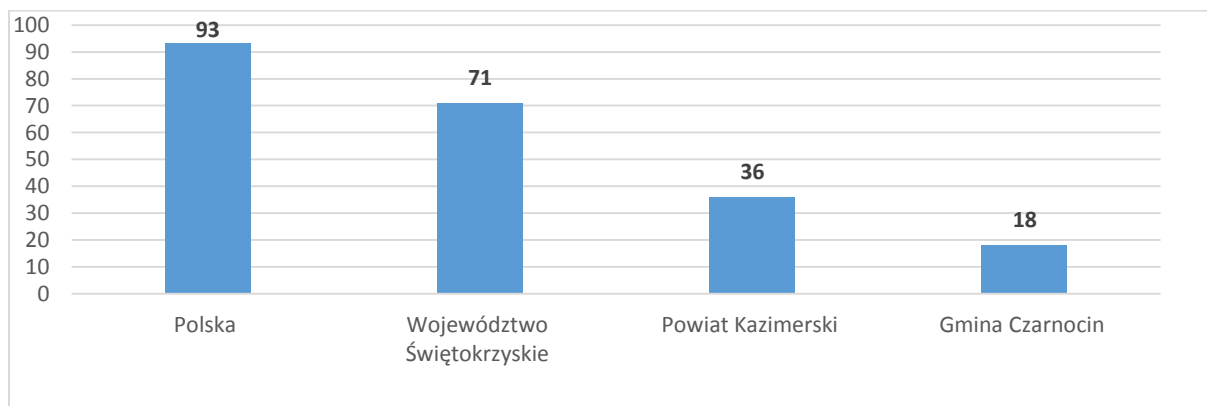

Wykres 4. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

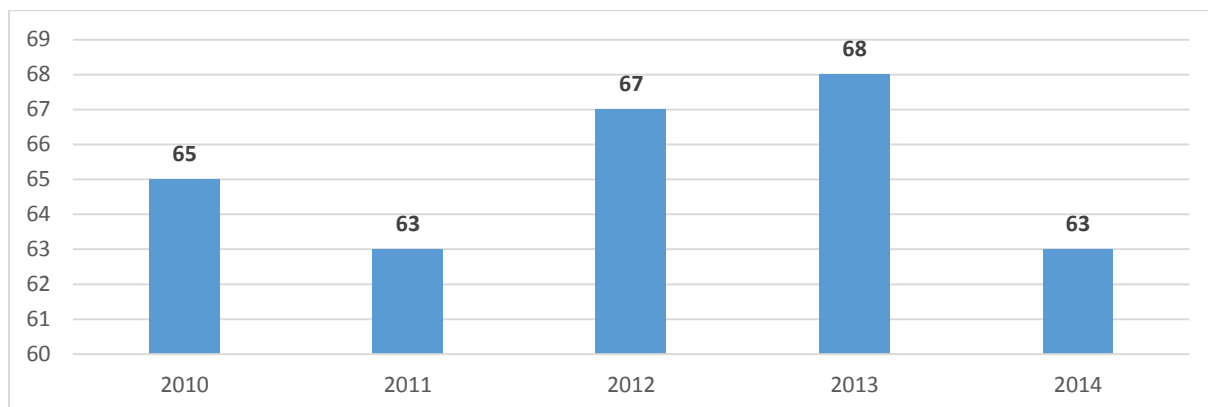
Wykres 5. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

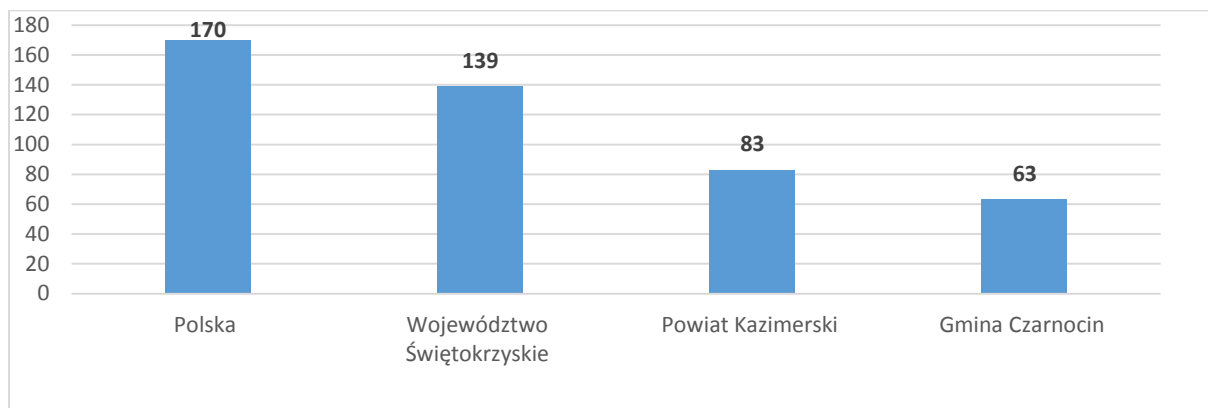
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych jak wynika to z wykresu numer 4 ulegała dużym wahaniom w latach 2010-2014. Najniższy wskaźnik odnotowano w 2014 roku i był on ponad pięciokrotnie niższy od średniej dla kraju oraz blisko czterokrotnie niższy od średniej województwa świętokrzyskiego. W zestawieniu z Powiatem Kazimierskim to w roku 2014 wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Czarnocin był dokładnie dwukrotnie niższy od wskaźnika wykazanego dla Powiatu Kazimierza Wielka (wykres numer 5).

Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

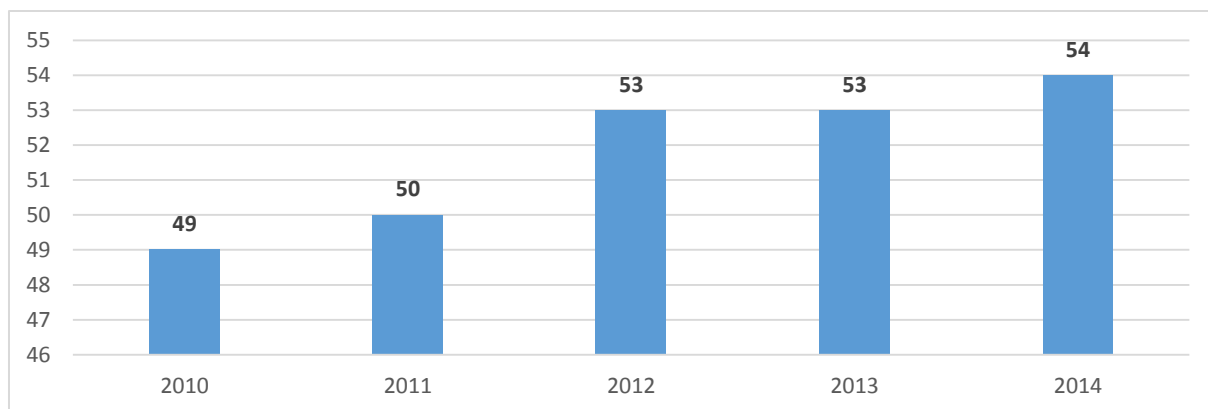
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

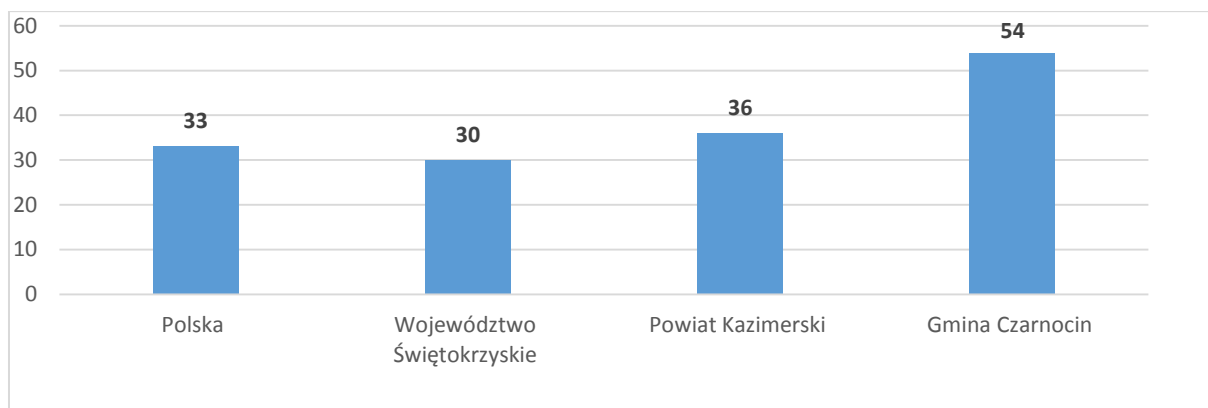
Wskaźnik ilości podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym oscylował, w przeciągu badanych lat, wokół wartości 60. Najwyższy wskaźnik, według wykresu numer 6, odnotowano w 2013 roku (68), z kolei najmniejszy w 2011 oraz 2014 roku (63). W zestawieniu ze wskaźnikami kraju oraz województwa, to wynik Gminy Czarnocin jest ponad dwukrotnie niższy. Natomiast w zestawieniu z powiatem kazimierskim to różnica wartości wynosi 20 jednostek.

Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu 10 000 mieszkańców w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

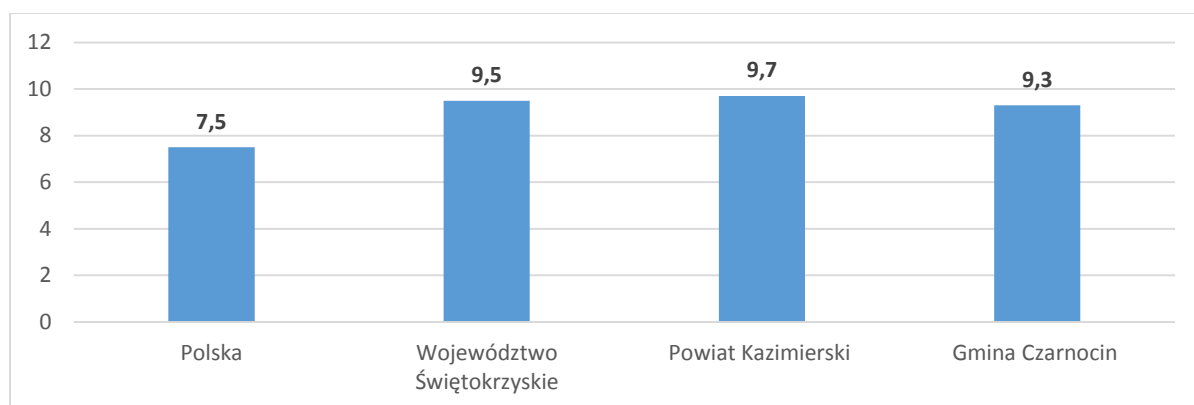
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gmina Czarnocin jak wynika to zarówno z wykresu numer 8 oraz 9 charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten w badanym okresie systematycznie wzrastał od wielkości 49 w 2010 roku do 54 w 2014. Patrząc pod tym kątem to Gmina Czarnocin charakteryzuje się znacznie korzystniej od jednostek terytorialnych wyższego rzędu, mając najwyższy wskaźnik pośród umieszczonych na wykresie numer 9. To pozytywny znak, ponieważ organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz formą aktywności lokalnej.

2.5. Bezrobocie

Wskaźnikiem, który charakteryzuje sytuację na rynku pracy jest procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Jest to jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia na danym regionie, dlatego też poddamy ten punkt głębszej analizie zestawiając go z danymi w roku 2014 z kraju, Województwa Świętokrzyskiego oraz Powiatu Kazimierskiego (wykres numer 10).

Wykres 10. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Czarnocin, jak wynika to z omawianego wykresy numer 10, kształtuje się na zbliżonym do Województwa Świętokrzyskiego oraz Powiatu Kazimierza Wielka poziomie. Jednak dużo mniej korzystnie wskaźnik ten wypada w odniesieniu do średniej dla Polski.

W badanych latach 2010-2014 wskaźnik ten zdecydowanie wzrósł z poziomu 7,3 w 2012 roku na 9,3 w 2013 roku, (tabela nr. 5).

Tab. 5 Bezrobocie w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE						
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
ogółem	osoba	191	185	181	232	230
mężczyźni	osoba	109	89	92	128	120
kobiety	osoba	82	96	89	104	110
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci						
ogółem	%	7,7	7,5	7,3	9,3	9,3
mężczyźni	%	7,8	6,4	6,6	9,2	8,7
kobiety	%	7,6	8,9	8,3	9,5	10,1
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD						
Pracujący wg płci						
ogółem	osoba	166	178	177	178	187
mężczyźni	osoba	80	83	73	74	80
kobiety	osoba	86	95	104	104	107
Pracujący na 1 000 ludności						
ogółem	osoba	41	44	44	45	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

2.6. Dziedzictwo kulturowe

Obszar Gminy Czarnocin, to urokliwy zakątek Niecki Nidziańskiej. Dziedzictwo kulturowe gminy w liczbach nie odzwierciedla rangi bogactwa tego terenu.

Obiekty zabytkowe, naszego terenu są unikatowe i rozslawione na skalę krajową i europejską. Na terenie Gminy Czarnocin są obiekty zabytkowe pochodzenia sakralnego, historycznego, a także przyrodniczego.

Wszystkie trzy obiekty sakralne mają charakter zabytkowy i urzekają wiernych oraz turystów swym naturalnym pięknem.

Patrząc od Czarnocina na północny – zachód lokalizujemy Stradów i drewniany Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Bartłomieja w Stradowie z cudownym obrazem NMP „stradowskiej”, wzniesiony po 1656 r. wraz z drewnianą dzwonnica z XVII w., (50.370941, 20.482931). Zwracając się na południowy – wschód od Czarnocina mamy Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła w Sokolinie z wczesnobarokowym ołtarzem głównym wzniesiony po 1651 r. wraz z dzwonnica bramną murowaną z 1842 r. (50.301822, 20.602812). Zaś w centrum gminy jest Kościół Rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Czarnocinie z około 1360 r. w stylu gotyckim wraz z dzwonnica drewnianą z XIX w. (50.341736, 20.518623).

Oprócz w/w obiektów sakralnych na terenie gminy są unikatowe zabytki o wartości historycznej. Dwa Zbory Ariańskie jedyne na terenie Powiatu Kazimierskiego usytuowane w miejscowościach Gminy Czarnocin. W Kolosach w centrum wsi usytuowany jest Zbór Ariański z 1654 r. (50.319633, 20.610483). Zbór został wzniesiony przez rodzinę Rupniewskich, świadczy o tym herb Szreniawa, umieszczony nad wejściem. W późniejszych latach budynek zboru służył jako dom modlitw dla luteran i kalwinistów. Zaś w wieku XIX został zamieniony na lamus dworski, a jeszcze później służył jako magazyn. Zbór Ariański w Kolosach jest najmniejszym kubaturowo obiektem zabytkowym w gminie.

Drugi Zbór Ariański usytuowany jest w miejscowości Cieszkowy, (50.331053, 20.531984), pochodzi z XVII w. Budynek ma dwuspadowy dach, profilowane gzymsy oraz kunsztowną kamieniarkę okienną. Zachowały się także stare, żelazne drzwi broniące dostępu do niewielkiej sionki zwieńczonej spłaszczonym sklepieniem kolebkowym. Nad drzwiami w sionce widnieją sentencje łacińskie. Wnętrze budynku podzielone jest na dwie obszerne izby. Nie zachował się ganek oraz drewniane schody prowadzące na piętro zboru.

Kolejnym zabytkiem historycznym jest Kurhan w Czarnocinie – czyli Gród Stożkowy (50.343721, 20.519558), o kształcie ściętego stożka. Na szczycie grodu stoi barokowa rzeźba św. Jana Napomucena z 1761 r. Czasem w literaturze można napotkać informację, iż owy Gród jest „domniemanym grobowcem ariańskim”.

Na miarę europejską bogactwem ziemi „czarnockiej” jest wczesnośredniowieczne Grodzisko w Stradowie zwane przez lokalne społeczeństwo Zamczyskiem. Samo Grodzisko usytuowane jest na wysokości ok. 350 m. n.p.m. i zajmuje powierzchnię ok. 2 ha, zaś łączny obszar grodziska i podgrodzia o miejscowych nazwach Waliki, Mieścisko, Barzyńskie to 25 ha. Do dziś zachowały się otaczające go, dochodzące do kilkunastu metrów wały ziemne

i zagłębienia fosy. Widziane z góry mają kształt zamkniętej podkowy. Czarnockie Grodzisko jest największym w Polsce grodem obronnym. Na szczycie grodziska usytuowany jest krzyż. Na terenie gminy jest także dziedzictwo przyrodnicze, warte wyszczególnienia są: Park Podworski w miejscowości Czarnocin z I połowy XIX w. 50.343344, 20.517887, Park w miejscowości Cieszkowy – Park dworski, krajobrazowy z XVIII w. Obecnie z dwiema alejami lipowymi; 50.330724, 20.532338, Park podworski w miejscowości Miławczyce z I połowy XIX w. 50.355437, 20.461901, dąb bezszypułkowy (obwód 377 cm) – w miejscowości Mękarzowice w leśnictwie Zawarża 50.355691, 20.512847 czy buk czerwony w Cieszkowach koło Zboru Ariańskiego w Parku Dworskim, Krajobrazowym z XVIII w.

Gmina Czarnocin ma na swym terenie bogactwo geologiczne, które wyróżnia ją na tle innych gmin. W miejscowości Michałowice odkryto jedno z największych w Europie skupisko obiektów rowkowych. Stanowisko w Michałowicach znane jest archeologom od połowy XX w. Od roku 2008 na polach wsi Michałowice prowadzone są badania wykopaliskowe na wielokulturowym stanowisku przez zespół Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Do chwili obecnej przeprowadzono badania na obszarze ponad 40 arów, odkrywając ponad 120 obiektów archeologicznych, związanych głównie z cmentarzyskiem ludności kultury przeworskiej z pierwszych wieków po Ch.

Najciekawsze na cmentarzysku w Michałowicach z punkty widzenia badań naukowych są tzw. obiekty rowkowe. Są to dużych rozmiarów założenia w postaci rowów na planie kwadratu. W obiektach rowkowych zazwyczaj odkrywane są tylko pojedyncze zabytki w postaci drobnych fragmentów ozdób i części strojów oraz fragmentów naczyń glinianych. Cmentarzysko w Michałowicach ma ogromną wartość naukową. Odkrywane są w nim obiekty unikatowe w skali nie tylko polskiej, ale także europejskiej. Należy mieć nadzieję, że badania będą kontynuowane i to wyjątkowe stanowisko zostanie przebadane w całości.

Analizując powyższe teren Gminy Czarnocin jest miejscem interesującym, spokojnym mającym specyficzny charakter, to teren atrakcyjny do rozwoju turystycznego, bądź agroturystyki, a samo istnienie lokalnego dziedzictwa kulturowego podnosi standard całego terenu Gminy Czarnocin.

Głównymi dominantami architektonicznymi zespołów wsi i krajobrazu są kościoły w Stradowie, Czarnocinie i Sokolinie.

Cechą charakterystyczną terenu, krajobrazu, dziedzictwa Gminy Czarnocin i odznaczającą ją od innych zakątków są liczne figury, krzyże przydrożne oraz kapliczki, niektóre o rysach zabytkowych i wartościach etnograficznych.

2.7. Demografia i zasoby ludzkie

Za podstawę opracowania przyjęto dane demograficzne GUS oraz Referatu Ewidencji Ludności Gminy Czarnocin za okres od 2010 do 2014 r. oraz 2015 r. do 31 października z wyszczególnieniem liczby mieszkańców, ilości urodzeń, ilości zgonów, czy migracje ludności.

Na obszarze całego kraju na dzień 31 grudnia 2014 r. wielkość zaludnienia wyraża się w liczbie 38 478 602, w tym kobiet 19 858 793, mężczyzn 18 619 809.

Według danych GUS z 2014 r. gęstość zaludnienia ogółem osoba/km² to 123 osób, zaś gęstość zaludnienia – w wyszczególnieniu obrębów wiejskich osoba/km² to 52 osoby. Analizując dane demograficzne na bazie województwa sytuacja przedstawia się w następujący sposób. Liczba ludności ogółem to 1 263 176 osób, w tym kobiet 646 506, mężczyzn 616 670.

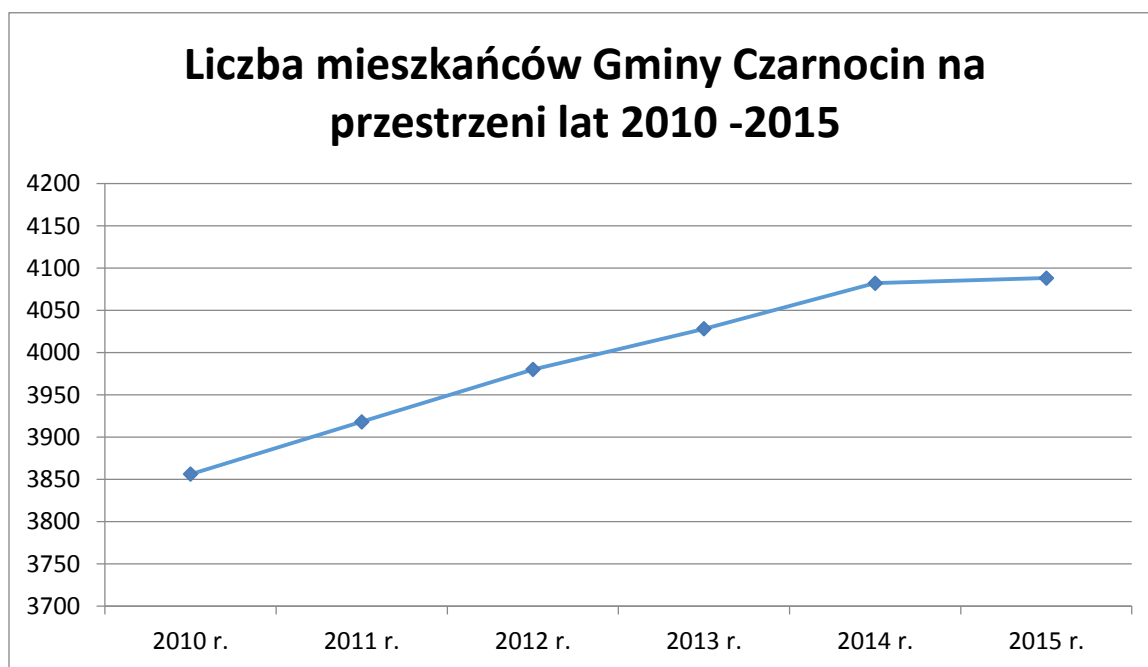
Na obszarze województwa świętokrzyskiego gęstość zaludnienia - ogółem osoba/km² to 108 osób, zaś gęstość zaludnienia z podkreśleniem terenów wiejskich to na km² to 63 osoby.

Skupiając się tylko na terenie obejmującym Gminę Czarnocin w następujący sposób przedstawiają się dane. Ogólna liczba ludności to 4082 zameldowania, w tym kobiet 2055, mężczyzn 2027. Według danych GUS oraz Urzędu Gminy w Czarnocinie za 2014 r. gęstość zaludnienia osoba/km² to 59 osób. Odnosząc ten wynik do gęstości zaludnienia terenów wiejskich woj. świętokrzyskiego – Gmina Czarnocin nie odbiega, są to wartości porównywalne.

Ludność Gminy Czarnocin stanowi 0,01% mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego. Porównując liczbę ludności Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 zwraca uwagę fakt zbliżonej liczby mieszkańców. Obserwujemy nieznaczny wzrost corocznej liczby ludności, która na koniec badanego okresu daje przyrost o 6,02%. W poddawanej analizie okresie tak się przedstawia liczba zameldowań: 2010 r. – 3856, 2011 r. – 3918, 2012 r. – 3980, 2013 r. – 4028, 2014 r. – 4082, 2015 r. – 4088.

Wykres 11. Liczba mieszkańców Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31.10.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS oraz danych z Urzędu Gminy Czarnocin

Analizując powyższy wykres jednoznacznie wynika, że odnotowujemy przyrost liczby zameldowań w gminę w ostatnim pięcioleciu. W pierwszych analizowanych latach uwidacznia się skok liczby zameldowanych, w kolejnych latach w dalszym ciągu odnotowujemy wzrost, lecz nie jest już tak widoczny.

Pomimo tego, iż wzrost liczby meldowanych mieszkańców jest nieznaczny, a na przestrzeni 5 lat to 232 osoby, to i tak daje pozytywny obraz oraz utrzymuje stan zaludnienia gminy na względnie stałym poziomie.

W całej Gminie Czarnocin w następujący sposób przedstawia się liczba ludności w poszczególnych sołectwach na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz na koniec października 2015 r.

Tab. 6 Liczba ludności w sołectwach Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31 października 2015 r.

Liczba ludności w poszczególnych sołectwach na przestrzeni lat 2010- 2014 r. oraz na koniec października 2015 r.							
Lp.	Sołectwo:	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
1.	Będziaki	190	197	202	207	209	206
2.	Bieglów	176	177	181	182	182	187
3.	Charzowice	92	94	93	93	93	94
4.	Cieszkowy	231	236	242	242	245	253
5.	Ciuślice	111	111	115	118	118	120
6.	Czarnocin	345	351	361	363	370	371
7.	Dębiany	232	240	246	247	249	249
8.	Kolosy	388	391	393	396	399	393
9.	Koryto	150	151	149	150	154	155
10.	Krzyż	167	172	172	173	176	175
11.	Małżyce	159	163	165	165	167	168
12.	Mękarzowice	84	85	87	88	93	95
13.	Michałowice	133	134	135	140	138	135
14.	Mikołajów	103	102	104	105	106	107
15.	Milawczyce	136	138	138	140	144	142
16.	Opatkowiczki	150	158	162	163	165	166
17.	Soboszów	63	63	66	66	68	63
18.	Sokolina	242	243	245	251	258	260
19.	Stradów	132	133	134	140	142	148
20.	Stropieszyn	59	57	60	62	64	65
21.	Swoszowice	130	133	132	134	134	134
22.	Turnawiec	67	67	71	71	70	69
23.	Zagaje Stradowskie	68	68	69	70	70	68
24.	Zagajów	248	254	258	262	268	264
Razem		3856	3918	3980	4028	4082	4088

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

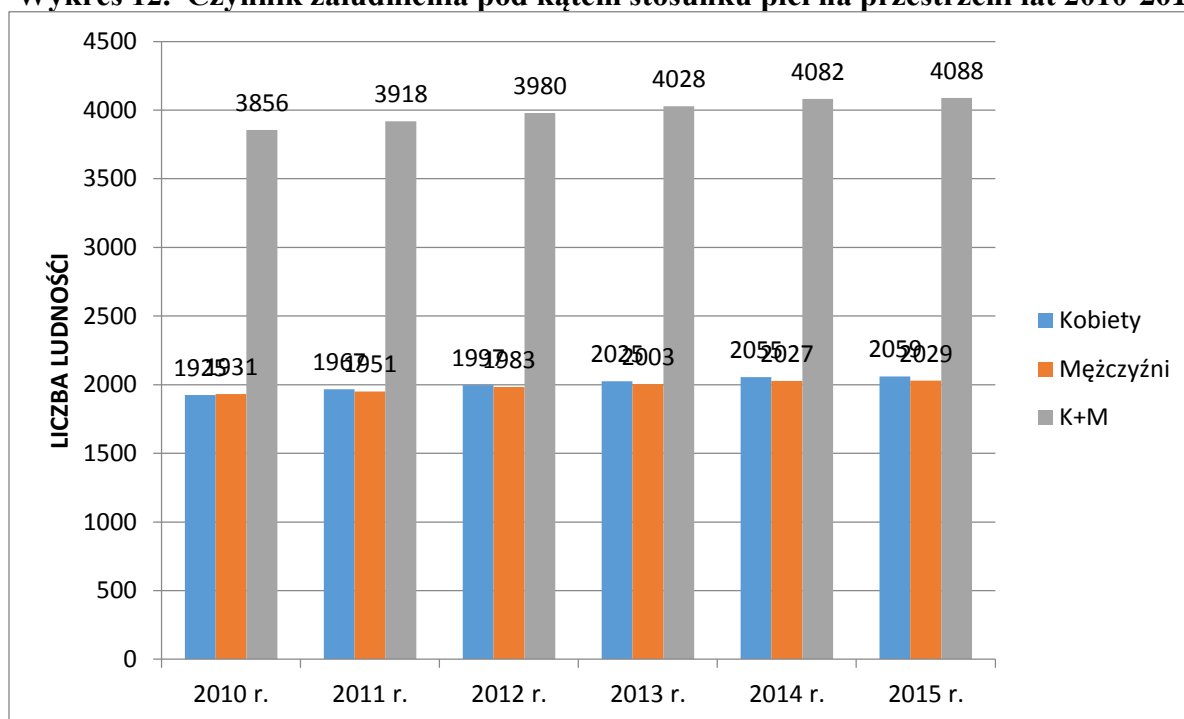
Gmina Czarnocin to 24 sołectwa zamieszkiwane obecnie przez 4088 mieszkańców. Populacja zamieszkująca ma tendencję wzrostową, co przedstawia Wykres 11, a bardziej szczegółowo Tabela 6.

Według danych na koniec października 2015 r. w Gminie Czarnocin największy potencjał ludnościowy skupia wieś Kolosy to 393 osoby, co stanowi blisko 10% całej ludności gminy. Kolejną wyróżniającą się miejscowością na terenie gminy jest Czarnocin z liczebnością

ludności 371 osób, co stanowi lekko ponad 9%. Najmniejszym sołectwem jest Soboszków zamieszkiwany przez 63 osoby, co stanowi 1,5 % całej populacji gminy. Sołectwa Stropieszyn, Turnawiec oraz Zagaje Stradowskie to niewiele większe miejscowości, które każde nie przekroczy 2% ludności całej gminy.

Rozważając czynnik zaludnienia pod kątem stosunku płci oraz wieku ludności Gminy Czarnocin z podziałem na badane lata w poniższy sposób przedstawia się proporcja badanej grupy.

Wykres 12. Czynnik zaludnienia pod kątem stosunku płci na przestrzeni lat 2010-2015.

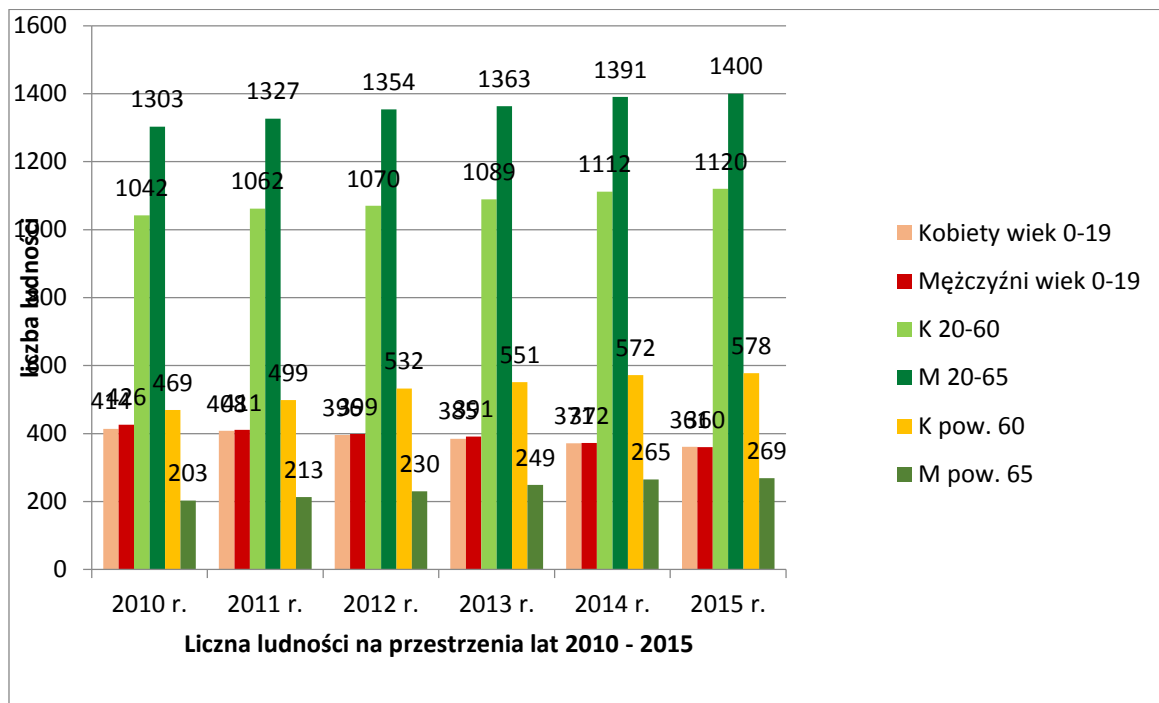

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

Rozważając czynnik zaludnienia pod kątem stosunku płci, co dokładnie obrazuje Wykres 12, widzimy, że liczba zameldowanych kobiet i mężczyzn jest porównywalna. W latach 2010 - 2015 liczba kobiet zameldowanych jest minimalnie większa niż mężczyzn. Biorąc pod uwagę tylko 2015 r. okres do 31 października to przewaga tylko o 30 kobiet.

Bardzo ważnym elementem analizy demograficznej ludności jest charakterystyka grup wiekowych z podziałem na płeć. Analiza taka pozwala na stwierdzenie, która z grup wiekowych reprezentujących wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny jest dominująca.

Wykres 13. Analiza demograficzna ludności gminy z wyszczególnieniem grup wiekowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin.

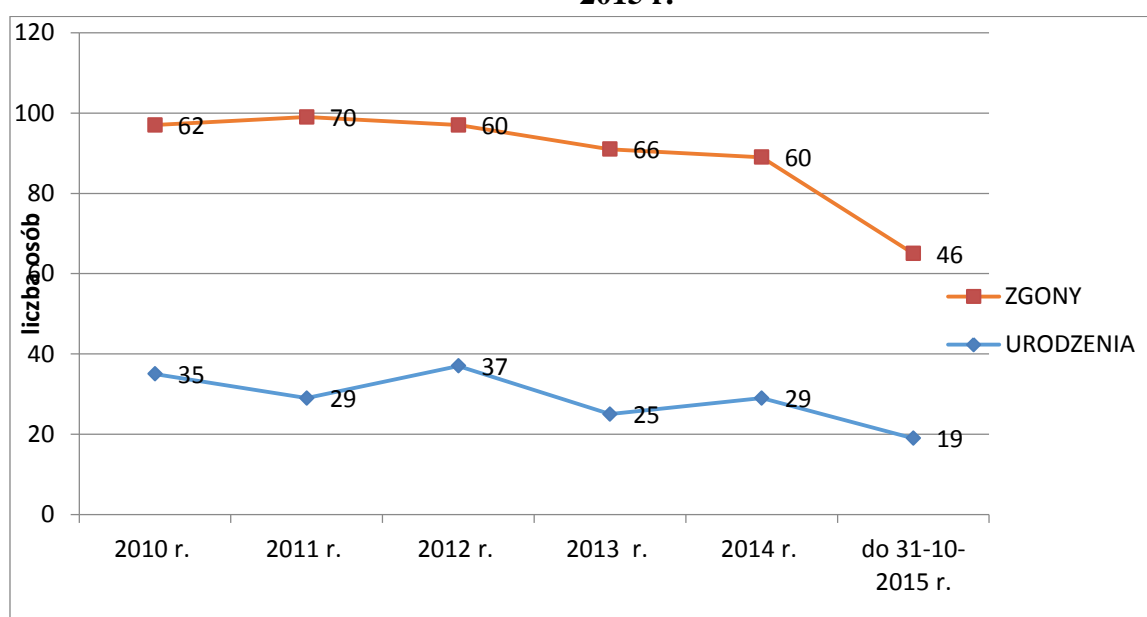
Analizując powyższy wykres, podział grup wiekowych na terenie Gminy Czarnocin pozwala na stwierdzenie, iż najliczniejszą grupą są osoby będące w przedziale 20-60 kobiety i 20-65 mężczyźni, są to osoby w wieku produkcyjnym i stanowią 62% (dane wg statystyki UG z 2015r.) ludności gminy (2520 osoby). W najliczniejszej grupie wiekowej produkcyjnej odnotowuje się znaczną przewagę mężczyzn, biorąc pod uwagę tylko 2015 r. jest to różnica 280 osób.

W grupie wiekowej 0-19 (przedprodukcyjnej) nie odnotowuje się znacznych rozbieżności dotyczących płci badanej grupy, kobiety i mężczyźni w tym przedziale wiekowym są bardzo przybliżonej liczbie. Biorąc pod uwagę tylko ostatnie badane lata 2014 i 2015 to osoby (kobiety + mężczyźni) w grupie wiekowej 0-19 stanowią lekko ponad (2014 r.) 18%, (2015 r.) 17% całej populacji Gminy Czarnocin, dodatkowo już na wykresie bez robienia pomocniczych wyliczeń widać, że liczba osób w/w grupie na przestrzeni ostatnich kilku lat jest malejąca w stosunku do całości ludności gminy.

W ostatniej badanej grupie wiekowej (poprodukcyjnej) widać znaczne rozbieżności w analizie z podziałem na płeć. Kobiety stanowią znacznie większy odsetek liczebności. Biorąc pod uwagę 2014 r. liczba kobiet jest większa o 307 osób, zaś w 2015 r. liczba wzrasta nieznacznie, ale do liczby 309 osób. Analizując powyższe widzimy na jednego mężczyznę przypada procentowo 2 kobiety.

Ważnym aspektem demograficznym odgrywającym znaczącą rolę w analizie badanej populacji jest czynnik urodzeń i zgonów.

Wykres 14. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

W badanych latach odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, biorąc pod uwagę tylko lata 2014 (-31) tj. 29 urodzeń wobec 60 zgonów, w 2015 (31 października) r. (-27) tj 19 urodzeń wobec 46 zgonów.

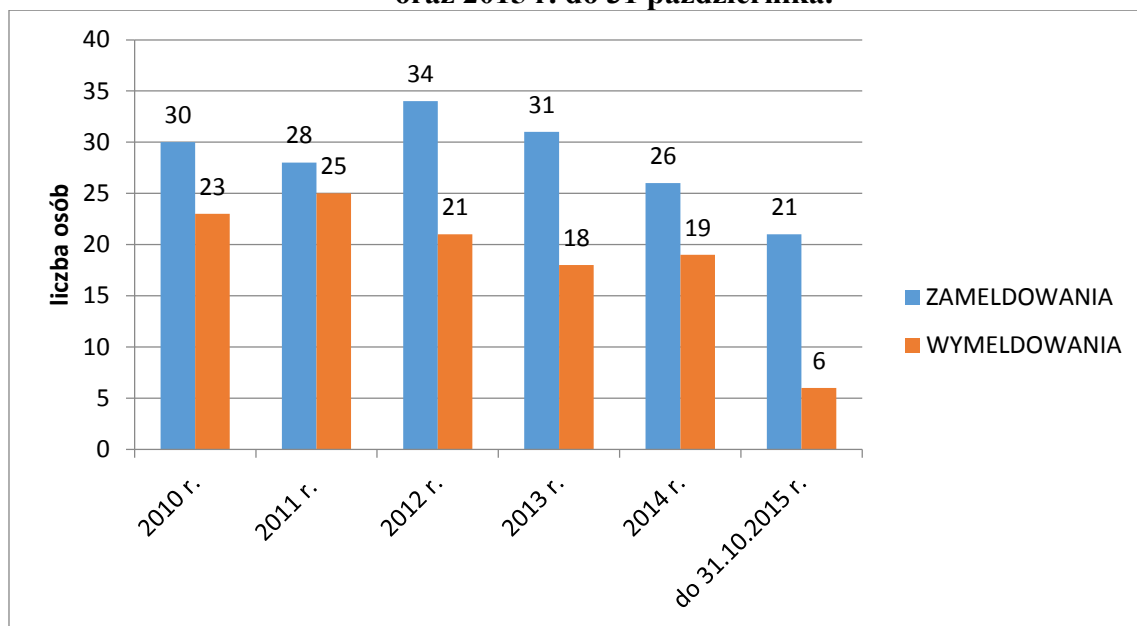
Tabela 7. Liczba urodzeń i zgonów z wyszczególnieniem wskaźnika przyrostu naturalnego.

	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	do 31.10.2015 r.
ZGONY	62	70	60	66	60	46
URODZENIA	35	29	37	25	29	19
PRZYROST NATURALNY	-27	-41	-23	-41	-31	-27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin.

Analizując liczbę zgonów oraz urodzeń faktem staje się, iż społeczeństwo Gminy Czarnocin starzeje się, w każdym z badanych lat odnotowuje się znaczną przewagę zgonów. W ostatnich latach obserwowana jest negatywna tendencja zwiększania się ujemnego przyrostu naturalnego. Najmniejsza różnica pomiędzy czynnikami urodzenia – zgony odnotowana jest w 2012 roku i wynosiła (-27).

Wykres 15. Liczba zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2010–2014 oraz 2015 r. do 31 października.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

Z powyższego wykresu wynika, iż saldo migracyjne ludności Gminy Czarnocin wskazuje na znaczny wzrost liczby zameldowań na terenie gminy.

W 2014 r. było 26, zaś w 2015 r. 21 zameldowań. Liczba wymeldowań jest stosunkowo niższa. Tendencja ta utrzymuje się od kilku lat.

Tabela 8. Saldo migracyjne.

	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	do 31.10.2015 r.
SALDO MIGRACYJNE	+7	+3	+13	+13	+7	+15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin.

Saldo migracyjne jest dodatnie najwyższe osiągnęło +15 w 2015 r. zaś najniższe zostało odnotowane w 2011 r. i wynosiło +3.

2.8. Komunikacja i infrastruktura techniczna

Położenie Gminy w układzie dróg zewnętrznych.

Przez obszar Gminy przechodzi droga wojewódzka Nr 776 Kazimierza Wielka – Busko – Zdrój będąca głównym połączeniem gminy z układem dróg wojewódzkich oraz drogą wojewódzką 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż

Układem dróg wewnętrznych Gminy, a zarazem kośćcem układu komunikacyjnego gminy jest droga wojewódzka Nr 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż przechodząca w drogę powiatową Nr 0523 T Krzyż – Krzczonów. Przebieg powyższych dróg kształtuje się w układzie: północny – zachód południowy – wschód.

Ponadto w Gminie występuje sieć dróg dojazdowych oraz dróg gospodarczych stanowiących dojazdy do pól. Układ dróg gminy ma również długą historię rozwoju jako sieci osiedleńczej. Powstał w zgodzie z warunkami topograficznymi, dzięki czemu posiada duże walory krajobrazowe. Główna droga Nr 770 prowadzona grzbietem pasma wzniesień dzielących gminę na część północną i południową daje dalekie wglądy w oba obszary, równocześnie będąc ważnym komponentem krajobrazowym kompleksu gminy. Podobny charakter i rolę posiada droga Krzyż – Krzczonów.

Droga 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż biegnąca w części odcinkami grzbietów wzniesień, częściowo doliną Stradomki posiada walory ciągu krajobrazowego o zróżnicowanych wglądach.

Modernizacja sieci dróg w celu poprawy usprawnienia, uproszczenia. Często stworzenia tak zwanego „skrótów” komunikacji pomiędzy miejscowościami, poprawy dojazdu, czy dostępu do obiektów użyteczności publicznej lub pełniących takie funkcje w tym między innymi oświaty, kultu religijnego. Niezmiernie ważnym elementem jest także połączenie miejscowości z istniejącymi drogami publicznymi, a przede wszystkim drogami wyższej kategorii,

tj. drogami powiatowymi, wojewódzkimi.

Układ komunikacyjny:

Do dróg wojewódzkich zalicza się:

droga nr 776 Kraków – Proszowice – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój,

droga nr 770 Drożejowice – Czarnocin – Krzyż,

Do dróg powiatowych zalicza się następujące drogi:

droga nr 0064 T Skrzypiów – Piaski Młodzawy Duże – Zagaje Stradowskie – Stradów – Michałowice – Ciuślice,
droga nr 0515 T Zagaje Dębiańskie – Dębiany – Bieglów,
droga nr 0517 T Ciuślice – Krępicze – Kobylniki – Topola,
droga nr 0519 T Bugaj – Miławczyce – Michałowice,
droga nr 0520 T Czarnocin – Swoszowice – Broniszów,
droga nr 0521 T Czarnocin – Probołowice,
droga nr 0522 T Mękarzowice – Budziszowice – Czarnocin,
droga nr 0523 T Krzyż – Mikołajów – Bogoria – Stropieszyn – Krzczonów – Gościniac,
droga nr 0524 T Będziaki – Kolonia Kolosy – Sokolina,
droga nr 0525 T Dębiany – Charzowice – Sokolina,
droga nr 0526 T Będziaki – Kolosy – Kosówka – Kamienna – Kocina,
droga nr 0527 T Ciuślice – Turnawiec – Mękarzowice,

Do dróg gminnych zalicza się:

droga nr 000527 T Zagaje Stradowskie – Malżyce,
droga nr 000529 T Malżyce – Turnawiec – Czarnocin,
droga nr 000530 T Koryto – Swoszowice,
droga nr 000531 T Czarnocin – Koryto – Kamyszów,
droga nr 000532 T Cieszkowy – Swoszowice,
droga nr 000533 T Krzyż – Dębiany,
droga nr 000534 T Mikołajów – Sokolina,
droga nr 000535 T Sokolina – Kamienna,
droga nr 000536 T Kolosy – Kosówki,
droga nr 000537 T Mikołajów – Stropieszyn – Krzczonów,
droga nr 000538 T Zagajów – Charbinowice,
droga nr 000539 T Zagajów – Zięblice,
droga nr 000540 T Zagajów – Zagajów Podlesie,
droga nr 000541 T Cieszkowy – Probołowice,
droga nr 000542 T Czarnocin – Kostrzeszyn,
droga nr 000543 T Mękarzowice – Kostrzeszyn,
droga nr 000544 T Opatkowiczki – Międzygórze,
droga nr 000545 T Michałowice – Stradów – Dębiany,

Układ komunikacyjny gminy zapewnia podstawowe połączenia:

- z siedzibą gminy w Czarnocinie,
- miejscowości gminnych między sobą,
- z sąsiednimi gminami: Działoszyce, Pińczów, Żłota Pińczowska, Wiślica, Opatowiec, Bejsce, Kazimierza Wielka, Skalbmierz.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Czarnocin wynosi 117,591 km. Sieci dróg publicznych uzupełniają drogi wewnętrzne.

Układ komunikacyjny Gminy Czarnocin posiada niski standard dróg, niedostateczne parametry techniczne, zły stan nawierzchni, małą nośność dróg. Ponadto problemem jest brak poboczy, chodników, ścieżek rowerowych oraz oznakowanych przejść dla pieszych. Natomiast sieć dróg jest wystarczająca w stosunku do potrzeb i zapewnia dogodne połączenia z innymi gminami, powiatem, województwem i ośrodkami wojewódzkimi.

Ogólna długość dróg urządzonych w gminie wynosi 117,591 km w tym:

- dróg o nawierzchni asfaltowej – 41,923 km
- dróg o nawierzchni utwardzonej – 17,320 km

Drogi nie posiadają chodników. Odwodnienie dróg następuje systemem rowów przydrożnych. Znaczna część rowów jest zamulona i zarośnięta, co utrudnia spływ wód opadowych w szczególności przy intensywnych opadach. Powoduje to zamulanie dróg i lokalne spiętrzenia wód, co zagraża również zabudowie. Obiekty inżynierskie na rzece Stradomce ujęte przez właściciela do modernizacji.

Stan dróg o nawierzchni utwardzonej – wymagający modernizacji.

Stan dróg gminnych na przestrzeni ostatnich lat znacznie się poprawił. Gmina Czarnocin pozyskuje środki finansowe UE oraz korzysta z dotacji celowych z budżetu państwa oraz Dotacja z budżetu Województwa Świętokrzyskiego ze środków na zadania określone w ustawie o Ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Podstawową sieć rozwiązań komunikacyjnych dla Gminy stanowią drogi powiatowe i drogi gminne oraz dojazdowe do pól.

Promując rozwój naszej gminy władze samorządowe swoje długofalowe działania chcą ukierunkować na wspomaganie procesów restrukturyzacji rozwoju lokalnego, poprzez realizację inwestycji związanych z przebudową istniejącej sieci dróg gminnych do wymóg unijnych. Cel ten chcemy osiągnąć przez realizację zadań przy znacznym wsparciu

finansowym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizując zaplanowane zadania poza aspektami drogowymi chcemy przyczynić się do wyzwolenia nowych pomysłów, podejmowania inicjatyw zmierzających do powstawania nowych podmiotów gospodarczych wpływających na zmniejszenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia w naszej gminie. Kompleksowe realizacje ważnych dla Gminy ciągów komunikacyjnych pozwolą łączyć drogi gminne z powiatowymi i drogami wojewódzkimi, a w ujęciu szerszym z dużymi aglomeracjami miejskimi i przemysłowymi: Kraków, Kielce, Tarnów, Katowice stanowiącymi rynki zbytu dla wyprodukowanej żywności.

Poprzez realizację inwestycji drogowych Gmina Czarnocin chce osiągnąć następujące rezultaty:

- lepsze połączenie z siecią dróg wyższej kategorii i uzupełnienie sieć dróg gminnych,
- podniesienie standardu dróg prowadzących do obiektów użyteczności publicznej,
- poprawę stanu technicznego dróg,
- poprawę płynności ruchu,
- poprawę bezpieczeństwa ruchu na drogach i łukach poziomych,
- komfort jazdy,
- skrócenie czasu podróży,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszarów przyległych do drogi,
- wzrost lokalizacji nowych przedsiębiorstw i powstanie nowych miejsc pracy.

2.9. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Opieka zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną na obszarze gminy zabezpiecza Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SALUS” w Czarnocinie. NZOZ „SALUS” pracuje w każdy dzień roboczy od poniedziałku do piątku w godzinach 7:30 – 18:00.

Podstawowa opieka zdrowotna obejmuje świadczenia diagnostyczne, lecznicze, pielęgnacyjne i rehabilitacyjne wchodzące w zakres medycyny rodzinnej, medycyny ogólnej oraz działania prewencyjne wynikające z zagrożeń i potrzeb zdrowotnych ogółu społeczności lub poszczególnych jego mieszkańców.

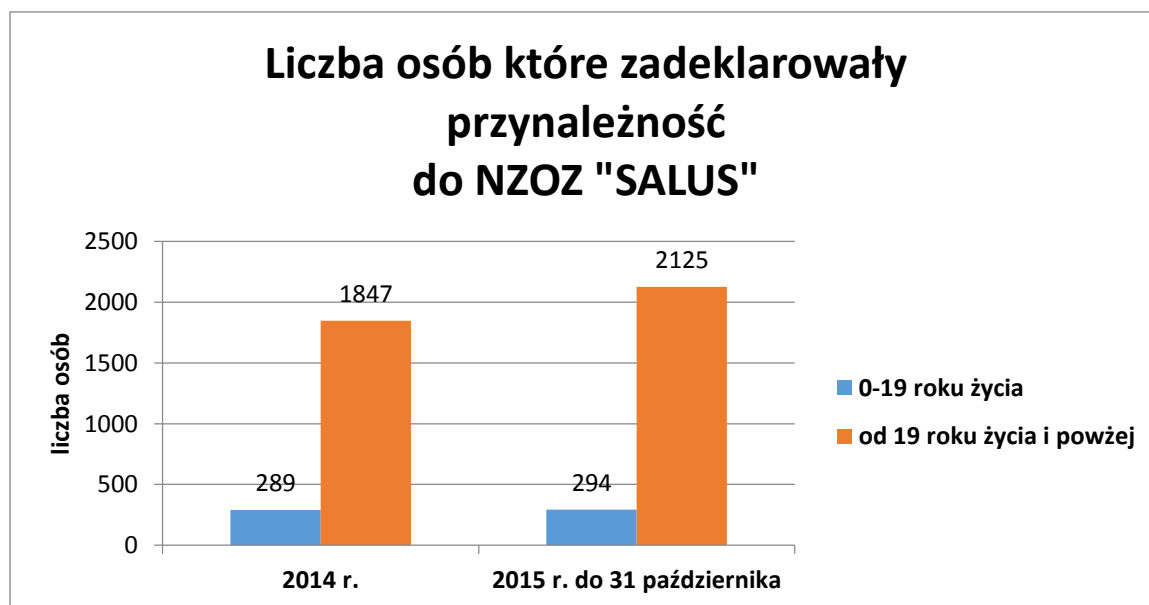
Świadczenia zdrowotne udzielane przez NZOZ obejmują działania związane w szczególności z badaniem i poradą lekarską w zakresie kompetencji lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarstwo środowiskowo – rodzinę i szkolno – wychowawcze, szczepienia ochronne oraz inne działania profilaktyczne.

W NZOZ „SALUS” w Czarnocinie opiekę zapewnia 6 osobowy personel medyczny, w skład którego wchodzi 1 lekarz, oraz 4 pielęgniarki w tym środowiskowa i szkolna oraz 1 położna.

Podstawowym problemem służby zdrowia na obszarze Gminy Czarnocin jest niedostateczny dostęp do specjalistów z różnych dziedzin medycznych. Z uwagi na fakt, iż wachlarz usług medycznych w gminie jest nie wystarczający pacjenci zmuszeni są korzystać z usług przychodni zdrowia w Kazimierzy Wielkiej. Specjalistyczną pomoc ambulatoryjną i szpitalną zabezpieczają mieszkańcom gminy szpital w Kazimierzy Wielkiej oraz szpitale w Pińczowie, Busku – Zdroju, czyli ościennych powiatów oraz Proszowicach i Miechowie.

W ośrodku zdrowia w Czarnocinie odnotowuje się wzrost liczby pacjentów, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 16. Liczba osób które zadeklarowały przynależność do NZOZ "SALUS"

Źródło: Opracowanie własne

Analizując powyższy wykres obserwuje się znaczny wzrost liczby osób objętych pomocą zdrowotną z podziałem na grupy wiekowe. W 2014 roku w rejestrze ośrodka są dane, iż Deklarację wyboru świadczeniodawcy udzielającego świadczenie z zakresu podstawowej

opieki zdrowotnej złożyło 1847 osób, czyli 45% mieszkańców całej gminy, zaś w 2015 r. liczba

świadczeniobiorców wzrosła do liczby 2125 osób i stanowi ponad połowę ludności gminy, czyli 52%. Liczba osób w grupie wiekowej jest stosunkowo niska, lecz między latami także różnie, ale pozwala to na stwierdzenie, iż klientami Ośrodka zdrowia są osoby najczęściej dorosłe i plasujące się w grupie wiekowej 19 lat i powyżej.

Przy Ośrodku zdrowia samodzielnie funkcjonuje punkt stomatologiczny. Opiekę zapewnia 1 osobowy personel medyczny oraz pomoc stomatologiczna.

Na terenie Gminy Czarnocin jest jedna Apteka, która pracuje w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 15:00. W dni wolne od pracy, święta oraz po godzinach otwarcia aptek świadczenia związane z realizacją recept i wydawaniem leków świadczy apteka na terenie powiatu zgodnie z rozplanowanym harmonogramem dyżurów całodobowych na dany rok.

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie.

Pomoc społeczna świadczona na terenie gminy jest ściśle powiązana z sytuacją na rynku pracy oraz różnego rodzaju dysfunkcjami rodziny i indywidualnymi problemami różnych osób. Ogólna liczba podopiecznych w talach 2013 to 187, w 2014 to 161 oraz 2015 to 113. Biorąc pod uwagę tylko 2015 r. ilość podopiecznych stanowi 3% ogółu całego społeczeństwa gminy.

Tabela numer 9 dotyczy liczby mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną wg przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Niektóre z nich mają wartość minimalną, zaś są i takie przyczyny, które wyróżniają się ilością.

Tab.9 Liczba mieszkańców gminy objętych pomoc społeczna wg przyczyny.

LP.	PRZYCZYNY:	2013 r.		2014 r.		2015 r. do 31 października	
		LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ:	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ:
1.	Ubóstwo	41	134	39	98	30	88
2	Sieroctwo	0	0	0	0		
3	Bezdomność	1	5	3	8	1	1
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	21	123	14	58		
5	Bezrobocie	41	156	36	87	34	125
6	Niepełnosprawność	30	77	31	76	34	86
7	Długotrwała lub ciężka choroba	23	65	25	58	21	56
8	Bezradność w sprawach op. wych. i prowadzeniu gospod. domowego - rodzina niepełna	5	23	9	37	5	24
9	Bezradność w sprawach op. wych i prowadzeniu gospod. domowego - rodziny wielodzietne	3	19	25	30	6	11
10	Przemoc w rodzinie	0	0	0	0		
11	Alkoholizm	3	11	5	12	0	0
12	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	0	0	1	3
13	Zdarzenie losowe	1	4			0	0

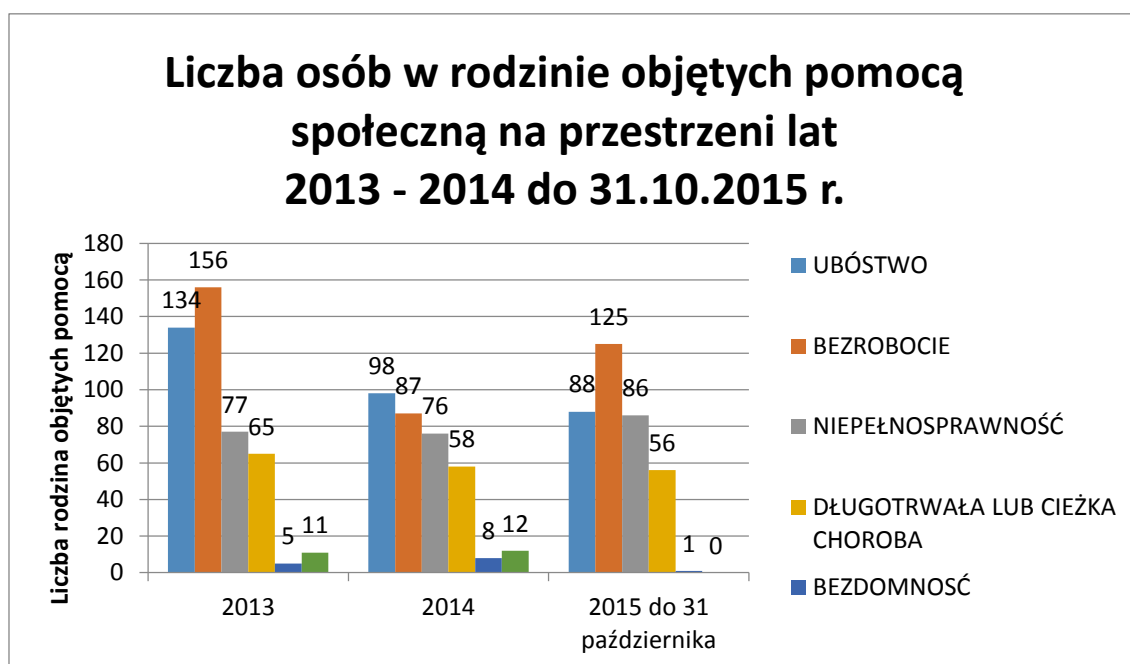
Źródło: Opracowanie własne

Poniższy wykres przedstawi skrajne kategorie przyczyn, przez które podopieczni pomocy społecznej zwracają się o wsparcie.

Analizując dane przedstawione na poniższym wykresie widać jak kreślą się badane przyczyny korzystania ze wsparcia pomocy społecznej. Najczęściej powtarzającym się czynnikiem problemowym z którym borykają się podopieczni GOPS to bezrobocie, które było dominującym czynnikiem w 2013 i 2015 r. W czołówce jest także ubóstwo i niepełnosprawność, które także przeważa.

Na uwagę zasługuje fakt, iż na terenie Gminy Czarnocin odnotowuje się brak lub bardzo niskie występowanie takich problemów jak sieroctwo, bezdomność, przemoc w rodzinie, alkoholizm czy trudności w przystosowaniu po wyjściu z zakładu karnego.

Wykres 17. Liczba osób w rodzinie objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2013 - 2014 do 31.10.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie

Zestawienie danych za 2015 r. do 31 października obejmujące przyczynę udzielenia pomocy w wyszczególnieniu płci oraz wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego przedstawia się w następujący sposób

Tab. 10 Liczba objętych pomocą społeczną w wyszczególnieniu płci oraz wieku.

PRZYCZYNY UDZIELENIA POMOCY:	ILOŚĆ OBJĘTYCH POMOCĄ:		W TYM:		W WIEKU PRODUKCYJNYM		W WIEKU POPRODUKCYJNYM		W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM
	RODZIN	OSÓB	K	M	K	M	K	M	K+M
CHOROBA	21	57	35	21	23	16	12	6	-
UBÓSTWO	30	88	76	12	17	10	2	2	57
BEZROBOCIE	11	35	25	10	24	7	1	3	-
BEZRADNOŚĆ	34	25	8	17	7	5	1	1	-
BEZDOMNOŚĆ	1	1	0	1	0	1	0	0	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie

Analizując zestawienie danych obserwujemy, iż po pomoc społeczną sięgają zarówno kobiety jak i mężczyźni, jednak z pokaźną przewagą kobiety i stanowią lekko ponad 70 % korzystających z GOPS. Najczęstszą przyczyną zwracania się o pomoc jest ubóstwo oraz bezrobocie. Kobiety zgłaszające się o pomoc znajdują się w przedziale wiekowym określanym jako produkcyjny.

Finansowa pomoc społeczna świadczona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnocinie realizowana jest przez zadania zlecone oraz zadania własne. Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane w przekroju trzech lat.

Tab. 11 Wydatki GOPS na zadania zlecone i własne na przestrzeni 2013 – 2014 oraz 2015 do 31 października.

ROK	ZADANIA ZLECONE – ZASIŁKI		ZADANIA WŁASNE – ZASIŁKI	
	ILOŚĆ OSÓB	KWOTA	ILOŚĆ OSÓB	KWOTA
2013	0	0	187	158103
2014	0	0	161	156031
do 30.10.2015r.	3	7310	113	104406

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie

Dane statystyczne GOPS pokazują, iż na przestrzeni trzech badanych lat jest tendencja malejąca wypłacanej na rzecz beneficjentów pomocy finansowej z tytułu zadań własnych.

Analizując Tabelę 11 widzimy, iż na przestrzeni badanych lat w 2013 r. kwota wypłaconych świadczeń wynosiła 158.103 zł. zaś już w 2015 r. do października kwota zmalała do 104.406 zł. czyli o 34%.

Zgodnie z danymi GOPS w okresie trzech badanych lat w 2015 r. odnotowano udzielenie pomocy z przeznaczeniem na zadania zlecone – zasiłki związane z pomocą celową dotyczącą klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Na pomoc finansów mogą liczyć także rodziny z tytułu wypłacania zasiłku rodzinnego. Świadczenia przysługują na każde dziecko, które nie ukończyło 18 lat (24 lata w przypadku osób uczących). Pomoc z tego tytułu mogą otrzymywać rodzice oraz prawni opiekunowie lub faktyczni dzieci. Zasiłek rodzinny wypłacany jest rodzinom, których dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 674 zł. lub kwoty 764 zł., gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności. Z tej formy pomocy w roku 2015 do 31 października skorzystało 232 rodziny. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 12 Liczba osób, na które wypłacane są zasiłki rodzinne dane na dzień 31 października 2015 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE:	JEDNOSTKA A	Liczba objętych R/O	% do ogólnej liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	Rodzina		-
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	Osoba	232	100%
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny do ukończenia 5. roku życia	Osoba	57	25,00%
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia	Osoba	144	62,00%
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny powyżej 18. roku życia do ukończenia 24. roku życia	Osoba	30	13,00%
Razem	-	232	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Czarnocinie.

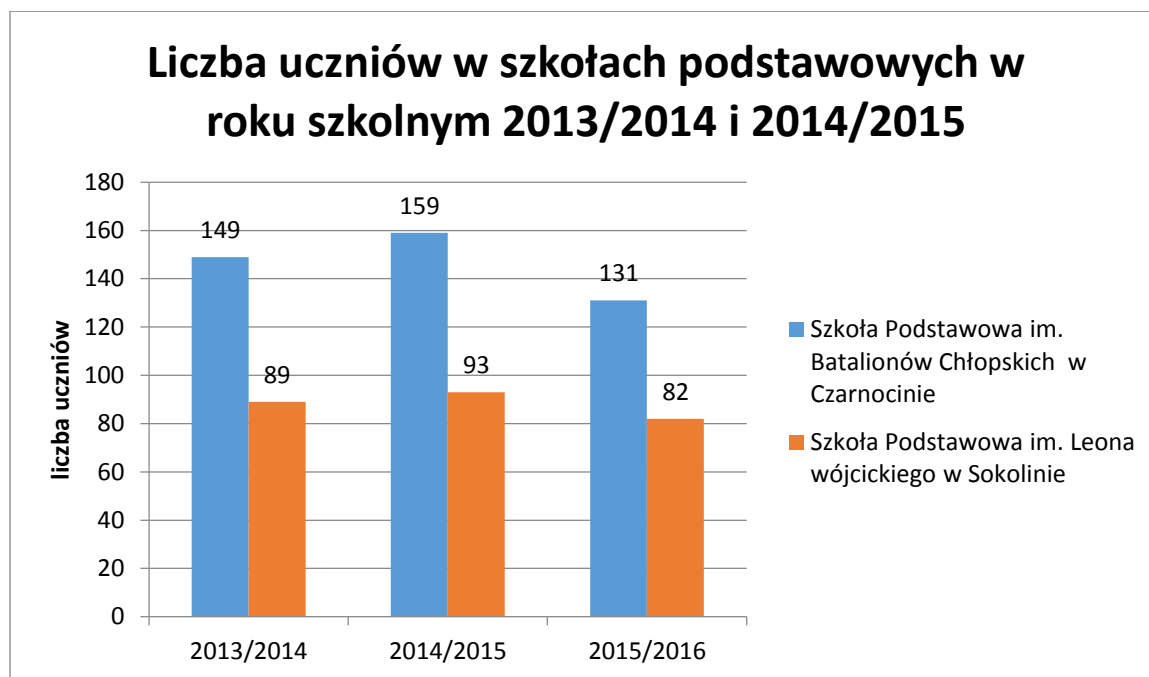
2.10. Szkolnictwo

Na obszarze Gminy Czarnocin do jednostek oświatowych prowadzonych przez gminę należą dwie szkoły podstawowe oraz jedno gimnazjum. Wg danych na 31 października 2015r.:

1. Szkoła Podstawowa im. Leona Wójcickiego w Sokolinie, Sokolina 19, 28-506 Czarnocinie. Uczniów 58 – 6 oddziałów
2. Szkoła Podstawowa im. Batalionów Chłopskich w Czarnocinie, Czarnocin 2, 28-506 Czarnocin. Uczniów 131 – 7 oddziałów
3. Gimnazjum im. Armii Krajowej w Cieszkowach, Cieszkowy 30, 28-506 Czarnocin, Uczniów 96 – 5 oddziałów.

Analizując dane na przestrzeni lat szkolnych 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016 w poniższy sposób obrazują się dane liczbowe.

Wykres 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015

Źródło: Opracowanie własne

Łączna liczba uczniów w Szkołach Podstawowych z terenu całej Gminy Czarnocin to 238 uczniów w roku szkolnym 2013/2014 oraz 252 w roku szkolnym 2014/2015 r. i 213 w

roku szkolnym 2015/2016. Analizując liczbę uczniów na przestrzeni trzech lat szkolnych obserwuje się tendencję wzrostową o 6 % pomiędzy latami 2013/2014 a 2014/2015, zaś tendencję spadkową liczby uczniów o 17%

Obserwuje się także, iż liczba dzieci w Szkole Podstawowej w Czarnocinie jest stosunkowo wyższa.

Liczba gimnazjalistów układa się na względnie stałym poziomie, bo w 2013/2014 to 112 uczniów, 2014/2015 spada do liczby 98 uczniów, zaś w 2015/2016 r. 96 uczniów. Analizując w/w trzy lata szkolne widzimy tendencję spadkową jednak to minimalna obniżka bo, jeśli spojrzymy na aktualny rok szkolny w stosunku do poprzedniego to spadek tylko o 2%.

Na terenie Gminy Czarnocin nie ma szkolnictwa ponadgimnazjalnego.

O poziomie nauczania i jakości szkolnictwa w gminie świadczą wyniki egzaminów w klasie 6 szkoły podstawowej oraz wyniki egzaminów gimnazjalnych. W 2014 roku porównaniu do ościennych gmin – Gmina Czarnocin uplasowała się na trzeciej pozycji z uzyskanym średnim wynikiem przez uczniów klasy szóstej 26,27 pkt.

Poniżej tabela zawierająca zestawienie danych w porównaniu do ościennych gmin oraz jednostek terytorialnych wyższego rzędu.

Tab. 13 Średnie wyniki w punktach uzyskanych ze sprawdzianu po klasie 6 szkoły podstawowej w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	Średni wynik w punktach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kraj, Polska	22,64	24,56	25,27	22,75	24,03	25,82
województwo świętokrzyskie	22,12	24,18	24,84	22,33	23,72	25,80
powiat kazimierski	20,77	22,22	23,26	21,45	22,52	25,42
Gmina Bejsce	22,14	21,59	23,95	18,53	21,67	27,24
Gmina Czarnocin	21,78	21,66	24,58	23,36	24,26	26,27
Miasto i Gmina Kazimierz Wielka	20,79	22,88	23,29	22,50	23,36	26,76
Gmina Opatowiec	20,58	20,66	22,45	21,40	25,63	24,19
Miasto i Gmina Skalbierz	19,52	22,13	22,55	19,71	18,67	22,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.edu.pl oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, www.oke.lodz.pl

Równie znaczącym wskaźnikiem poziomu szkolnictwa są wyniki egzaminów gimnazjalnych, które zostały zestawione w poniższym wykresie. Wykres zawiera średnie wyniki z uzyskanych egzaminów gimnazjalnych.

Tab. 14 Średnie wyniki % uzyskane ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w Polsce, województwie świętokrzyskim, powiecie kazimierskim i Gminie Czarnocin w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	Średni wynik % ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w danym roku.					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kraj, Polska	58,89	56,08	51,40	57,20	58,00	58,60
województwo świętokrzyskie	57,17	54,34	49,37	56,04	57,22	57,60
powiat kazimierski	53,00	53,06	47,98	52,28	53,68	55,56
Gmina Czarnocin					43,13	86,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.edu.pl oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, www.oke.lodz.pl

2.11. Sport

Zaplecze sportowe w Gminie Czarnocin składa się z pełnowymiarowego boiska trawiastego do piłki nożnej w Czarnocinie, dwóch ogólnodostępnych hal sportowych znajdujących się przy placówkach oświatowych oraz z Orlika w Cieszkowach. Na każdym z tych obiektów możemy zobaczyć dzieci, młodzież oraz dorosłych aktywnie spędzających czas. Gdy na dworze panuje sprzyjająca aura większość uczestników wybiera aktywność na świeżym powietrzu, by podczas niesprzyjającej pogody i w czasie zimowym zagościć na ogólnodostępnych halach.

Na boisku trawiastym głównymi rozgrywkami są rozgrywki "B" klasy Świętokrzyskiej, gdzie zespół LZS Czarnocin występuje drugi sezon. Niemal cały skład LZS Czarnocin to mieszkańcy gminy lub zawodnicy którzy reprezentowali LZS w innych rozgrywkach sportowych takich jak np. Powiatowa Liga na dużym boisku lub Powiatowa Liga Futsalu. Ponadto w sierpniu rok w rok są organizowane rozgrywki o Puchar Wójt Gminy Czarnocin, które również cieszą się sporym zainteresowaniem zarówno sportowców jak i kibiców.

Orlik w Cieszkowach cieszy się zainteresowaniem zarówno mieszkańców gminy jak i osób z poza Gminy Czarnocin. Co roku organizowane są na nim rozgrywki o Puchar Wójt Gminy Czarnocin, które trwają kilka miesięcy (w tym roku wystąpiła w tych rozgrywkach 9 drużyn), treningi piłki nożnej dla dzieci oraz turniej do lat 18. Ponadto część drużyn organizuje na nim treningi przygotowawcze czy to do B-klasy czy do PLF. Dzięki trybunom zamontowanym przy Orliku mecze przyciągają dużą liczbę kibiców.

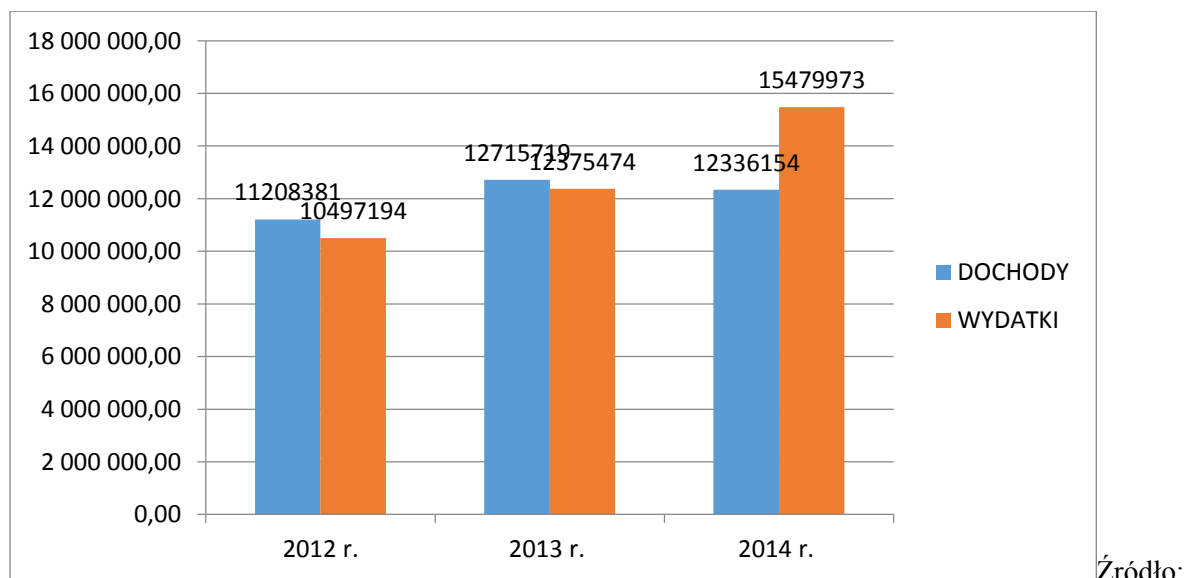
Ogólnodostępne hale sportowe otwarte przez cały rok przyciągają w równym stopniu dzieci, młodzież i dorosłych. Są na nich organizowane treningi m.in. z piłki i tenisa stołowego dla dzieci. Często hala jest rezerwowana dla danej grupy w celach treningowych lub rekreacyjnych grającej w piłkę lub siatkówkę.

2.12. Budżet gminy

Budżet gminy jest rocznym planem finansowym dochodów i wydatków oraz przychodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego, przychodów i wydatków zakładów budżetowych. Budżet jest uchwalany w formie uchwały budżetowej. Konstrukcja treści jest wyznaczona przez zespół zasad budżetowych, wśród których najważniejsze znaczenia mają zasady: jedności, jawności uprzedniości, równowagi, szczegółowości. Możliwość rozwoju gminy limitują dochody budżetowe.

Gmina Czarnocin w 2012 r. osiągnęła dochody w wysokości 11.208.381 zł., zaś wydatki 10.497.194. Rok 2012 zakończył się dodatnim wynikiem finansowym + 741.185 zł. W 2013 r. sytuacja finansowa gminy w dalszym ciągu jest stabilna – dochody 12.715.719 zł. natomiast wydatki wyniosły 12.375.474 zł. czyli w dalszym ciągu odnotowuje się optymistyczny wynik finansowy związany z nadwyżką + 340.245 zł. Sytuacja finansowa w 2014 r. zmienia się następująco dochody 12.336.154, wydatki 15.479.973, czyli odnotowuj się deficyt -3.143.818 zł.

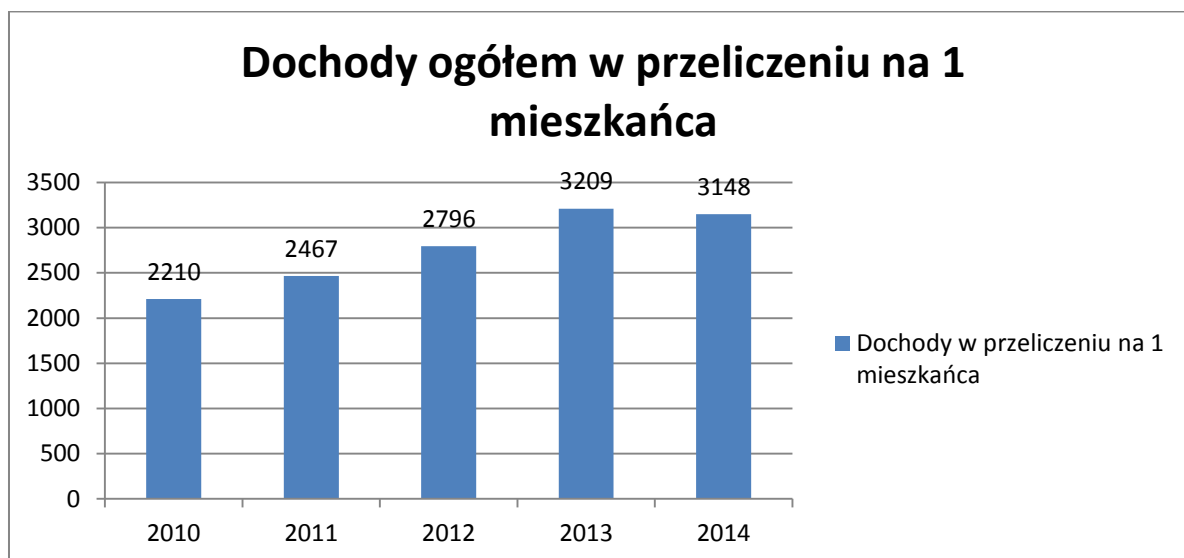
Wykres 19. Analiza dochodów i wydatków Gminy Czarnocin w latach 2012-2014.

Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czarnocin

Ważnym czynnikiem, który należy przeanalizować są wskaźniki dochodów i wydatków gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które ukazują w sposób rzeczywisty sytuację finansową gminy. Dochody budżetu Gminy Czarnocin ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010 – 2014 systematycznie wzrastały do 2013 r. Odnotowujemy w 2014 r. nieznaczny spadek w uzyskiwanych dochodach.

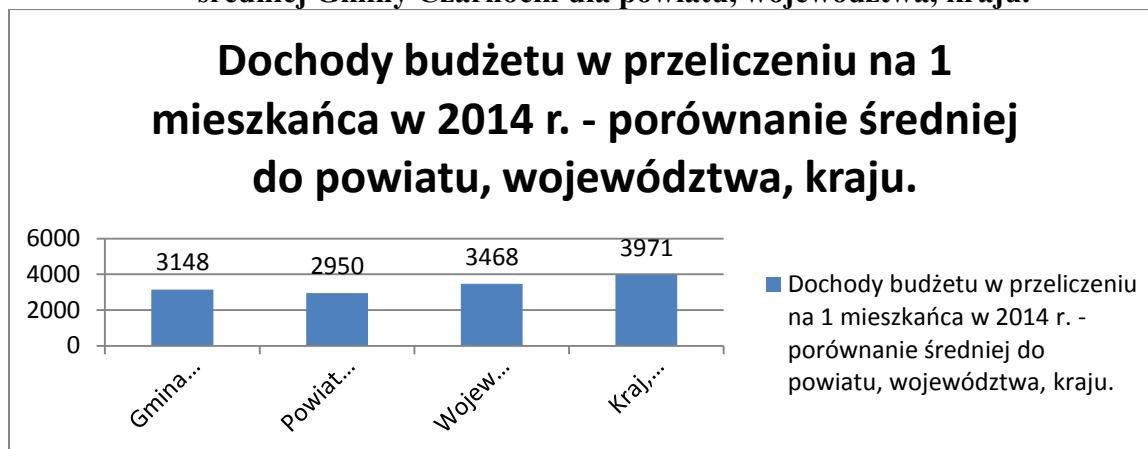
Wykres 20. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Czarnocin w latach 2010 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości).

Poniżej porównanie dochodów Gminy Czarnocin w zestawieniu do kraju, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego.

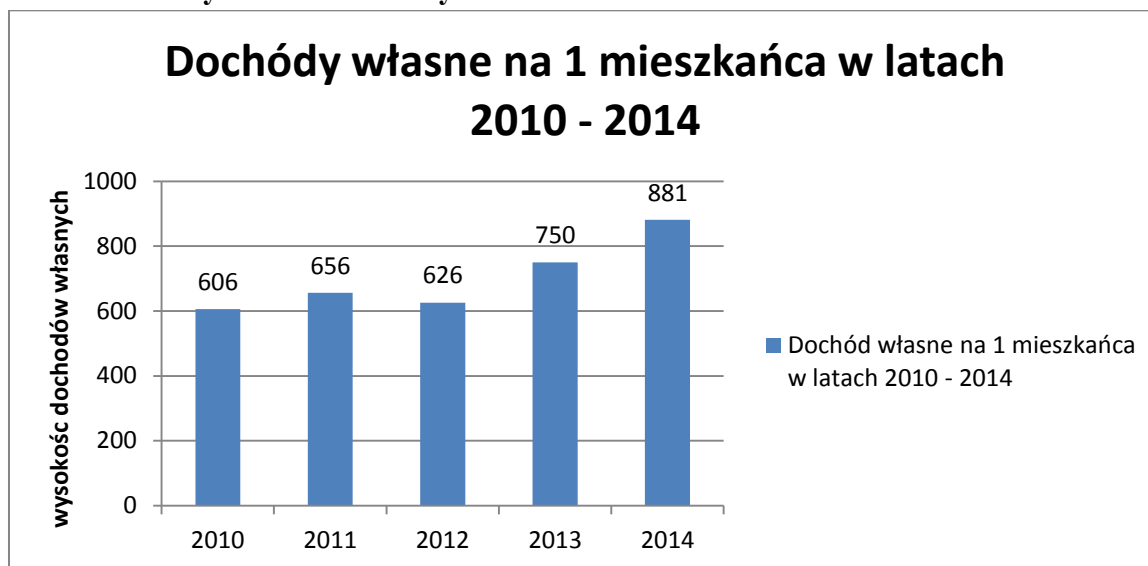
Wykres 21. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Czarnocin dla powiatu, województwa, kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości).

Dochód Gminy Czarnocin w porównaniu do zestawianych kryteriów plasuje się na wyższym niż dochód powiatu.

Wykres 22. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010-2014

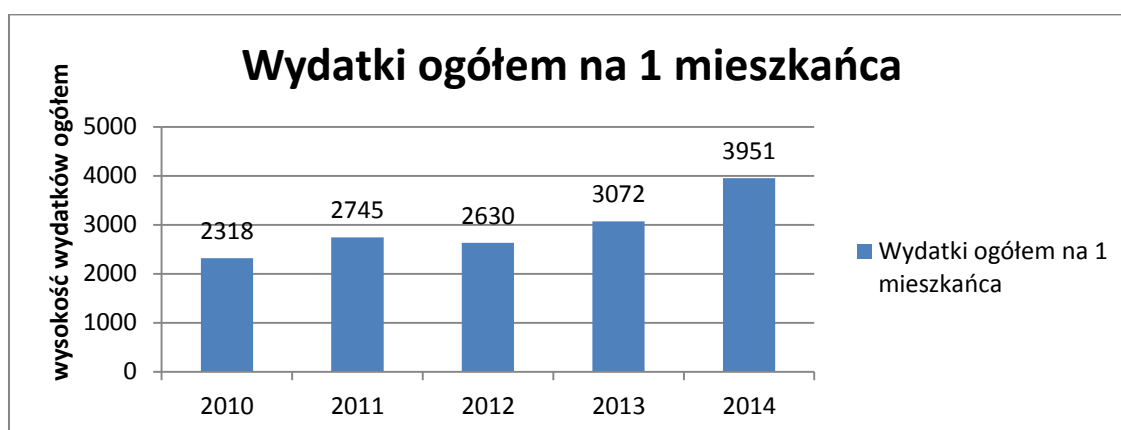

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości).

Analizując powyższy wykres obserwujemy na przestrzeni 5 lat tendencję wzrastającą dochodu własnego na 1 mieszkańca.

W poniższy sposób kształtuje się sytuacja dochodowa pod kątem analizy wydatków. Obserwując powyższy czynnik widzimy skłonność wzrostową wydatków ogółem na 1 mieszkańca. Porównując rok 2013 do 2014 dostrzegamy znaczny wzrost wydatków na przestrzeni tych dwóch lat.

Wykres 23. Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości)

Ujęcie wydatków bieżących Gminy Czarnocin na 1 mieszkańca na przestrzeni 2010 – 2014 przedstawia poniższy wykres 24. Obserwujemy, iż 2010 rok przyniósł najwyższą notę wydatków, zaś w 2011 roku odnotowujemy spadek wydatków, które w następujących latach do 2014 roku w sposób łagodny wzrasta.

Wykres 24. Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości)

Wykres poniższy zawiera analizę wydatków majątkowych, która ukazuje niejednostajny układ rozchodów.

Wykres 25. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane zaokrąglone do pełnych wartości)

Na powyższym wykresie obserwujemy zarówno wzrost jak i spadek wydatków dochodowych. Od 2012 roku do 2014 ro na terenie Gminy Czarnocin utrzymuje się tendencja wzrostowa Wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

2.13. Kultura

Na terenie Gminy Czarnocin nie ma konkretnie wyznaczonego obiektu zajmującego się w 100 procentach działalnością kulturalną w odniesieniu do wszystkich grup zainteresowań. Wszelkie działające grupy zainteresowań swą działalność kulturalną skupiają w dużej mierze w budynkach, które są ogólnodostępne i mają do tego duże przystosowane sale.

W gminie zajęcia o charakterze kulturalnym odbywają się zazwyczaj w budynkach: urzędu gminy, szkołach podstawowych, gimnazjum, salach sportowych i lokalnych świetlicach wiejskich.

Pomimo braku lokum do prowadzenia działalności kulturalnej na terenie gminy podejmuje się działania zmierzające do upowszechniania i promocji kultury lokalnej. Działalność kulturalne gminy opiera się głównie na bogatym dziedzictwie historyczno-kulturalnym ściśle związanym z tradycjami regionu, promując jego bogatą historię.

Gmina Czarnocin pomimo braku bazy kulturalnej charakteryzuje się dużą aktywnością i zaangażowaniem społeczności lokalnej w różne inicjatywy kulturalne. Na terenie gminy jest związanych 9 Kół Gospodyń Wiejskich z czego praktycznie wszystkie KGW prężnie funkcjonują, skupiają swą działalność w lokalnych świetlicach wiejskich, wychodząc swą działalnością w poza gminne akcje, biorą czynny udział lokalnych imprezach związanych z kultywowaniem tradycji wiejskiej, czynnie uczestniczą w akcjach świątecznych.

Czynny udział w działalności kulturalnej bierze także udział Gminne Koło Emerytów i Rencistów. Wśród członków GKEiR zawiązał się Zespół Emerytów i Rencistów, którzy bierze udział podczas lokalnych przedsięwzięć.

Na terenie gminy odbywają się różnego typu imprezy o zasięgu przede wszystkim lokalnym ale także i powiatowym począwszy od imprez o największym zasięgu, czyli dożynki, święto rodziny, targi gminne, rocznice OSP i KGW, dzień dziecka, kobiet.

2.14. Charakterystyka Gminnej Biblioteki Publicznej w Czarnocinie oraz Filii Bibliotecznej w Michałowicach

Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie istnieje od 1949 roku, pierwszego wpisu w księdze inwentarzowej dokonano pod datą 22.12.1949r. Kilkakrotnie zmieniała siedzibę i ostatecznie mieści się w lokalu Urzędu Gminy w Czarnocinie. Jest to pomieszczeniu o pow. 24m². Gminna Biblioteka Publiczna jako instytucja kultury funkcjonuje od 1 października 2006 r. Ponieważ lokal biblioteki posiada małą powierzchnię zgodnie z zaleceniem instruktorki Wojewódzkiej Biblioteki książki stare, zaczytane zostały poddane selekcji, a obecny księgozbiór to głównie powieści obyczajowe, lektury oraz prasa i czasopisma. W 2014 roku księgozbiór biblioteki liczył 4292 woluminów, zaprenumerowano ok. 10 tytułów gazet i czasopism. Zarejestrowanych czytelników było 121, 1648 wypożyczeń, 1758 odwiedzin, 750 udostępnionych na miejscu książek i czasopism.

W 2008 r. biblioteka otrzymała pracownię komputerową /3 komputery/ w ramach programu „Ikonka”. W wyniku wspólnych podjętych działań z Gminą biblioteka została wyposażona w nową pracownię komputerową w ramach programu „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – szansa na lepszy start w przyszłość”. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013. Wyposażenie pracowni to 15 laptopów, darmowy dostęp do komputerów, wi-fi, drukarka. Dzięki wyposażeniu pracowni oprócz indywidualnych użytkowników mogą korzystać z zorganizowanych zajęć grupy mieszkańców naszej gminy. Zostało zorganizowane wspólnie przez Bibliotekę i Gminę 24-godzinne szkolenie z podstaw komputera i internetu dla 10-osobowej grupy w wieku 45+. Seniorzy uczestniczyli w spotkaniach on line z ciekawymi osobami w ramach akcji e-motywacja, Orange dla bibliotek.

3. Część programująco-strategiczna

3.1. Analiza SWOT – problemy i potencjał Gminy

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych a zarazem najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich dziedzinach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter czterech angielskich słów:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),
- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych *informacji o danej sprawie* na cztery powyższe kategorie czynników strategicznych. Dzięki tej segregacji można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Metoda ta pozwala także na pogrupowanie zebranych czynników na te pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia).

Czynniki wewnętrzne mocne oraz słabe strony są zależne m.in. od władz lokalnych, lokalnej społeczności, z kolei elementy zewnętrzne takie jak szanse i zagrożenia są niezależne od władz analizowanej jednostki oraz jej mieszkańców.

Analiza SWOT została przeprowadzona dla Gminy Czarnocin jako część „*STRATEGII ROZWOJU GMINY CZARNOCIN NA LATA 2015 -2024*”. Obejmuje ona główne elementy, które mają wpływ na rozwój regionu. Dane uzyskano w oparciu o informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzonych badań ankietowych, dane z GUS-u, a także na podstawie własnych obserwacji.

Tabela numer 15 przedstawia analizę SWOT która w sposób szczegółowy obrazuje mocne, słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Czarnocin powiat Kazimierza Wielka.

Tab. 15 Analiza SWOT Gminy Czarnocin - mocne i słabe strony

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostęp do bazy sportowej i rekreacyjnej. 2. Dziedzictwo historyczne, kulturalne i przyrodnicze. 3. Bardzo dobra jakość gleb nie tylko w skali wojewódzkiej ale także krajowej. 4. Obszary rolnicze – wykorzystywane pod cenne uprawy polowe. 5. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tysięcy mieszkańców – wyższa niż średnia w Polsce, Województwie i powiecie kazimierskim. 6. Rozbudowane sieci dróg gminnych w stosunku do lat poprzednich. 7. Edukacja. 8. Czyste środowisko naturalne. 9. Sieć wodociągowa. 10. Pomoc społeczna zapewniająca podstawową opiekę nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi. 11. Korzystne ukształtowanie terenu. 12. Skrzyżowanie dróg wojewódzkich. 13. Położenie geograficzne Gminy Czarnocin. 14. Zaangażowanie Gminy w imprezy okolicznościowe i wydarzenia kulturalne. 15. Bezpieczeństwo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak terenów inwestycyjnych. 2. Niska przedsiębiorczość. 3. Niewystarczająca aktywność społeczna mieszkańców. 4. Słabo rozwinięta komunikacja na terenie Gminy. 5. Ubożenie społeczeństwa 6. Brak funkcjonującej placówki żłobkowej. 7. Brak dużych zakładów pracy. 8. Brak komunikacji pomiędzy instytucjami. 9. Niewystarczająco dobre drogi dojazdowe do pól, łąk i pastwisk. 10. Brak mechanizmów odwodnienia łąk. 11. Brak rynków zbytu dla płodów rolnych. 12. Brak przetwórstwa rolniczego. 13. Niedostatecznie dobrze rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa. 14. Brak agroturystyki na terenie Gminy Czarnocin. 15. Deficyt chodników dla pieszych na terenie Gminy. 16. Niewystarczające zaplecze turystyczno-rekreacyjne. 17. Słabe świadczenia opieki medycznej. 18. Brak współpracy pomiędzy sąsiednimi wsiami. 19. Brak specjalistycznej opieki nad osobami starszymi – brak domów opieki. 20. Brak centrów kultury.

Tab. 15 Analiza SWOT Gminy Czarnocin c.d. - szanse i zagrożenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Moda na dziedzictwo kulturalne i tradycyjne. 2. Rozwój przedsiębiorczości. 3. Aktywizacja mieszkańców. 4. Walory przyrodnicze sprzyjające turystyce aktywnej. 5. Współpraca partnerstw trójsektorowych na rzecz rozwoju regionu. 6. Współpraca z gminami sąsiednimi na rzecz budowania rozpoznawalnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej. 7. Możliwość finansowania projektów ze środków z funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz środków krajowych. 8. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 9. Zróżnicowanie źródeł dochodów na obszarach wiejskich. 10. Rozwój Internetu oraz nowoczesnych dróg komunikacji i promocji. 11. Rosnący popyt na produkty przetwórstwa rolnego. 12. Zmiany prawa ułatwiające zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej. 13. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie kapitału zewnętrznego. 14. Rozwój turystyki np. poprzez budowę ścieżek rowerowych, itp. 15. Rozwój i tworzenie gospodarstw ekologicznych. 16. Stworzenie punktów odbioru produktów rolnych. 17. Adaptacja budynków byłych szkół i zborów ariańskich. 18. Rozwój agroturystyki, bazy noclegowej, 19. Wdrożenie nowych roślin, upraw. 20. Poprawa działalności sportowej, w tym zagospodarowanie terenu – mała architektura, montaż siłowni plenerowych, itp. 21. Możliwość tworzenia domów opieki. 22. Możliwość tworzenia żłobków. 23. Możliwość tworzenia centrów kultury. 24. Rozbudowa sieci dróg gminnych dojazdowych oraz chodników. 25. Rozbudowa sieci przydomowych oczyszczalni ścieków. 26. Poprawa wizerunku oraz funkcjonalności budynków użyteczności publicznej oraz będących własnością gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sytuacja ekonomiczno-polityczna w kraju i na świecie. 2. Klęski żywiołowe. 3. Depopulacja mieszkańców. 4. Atrakcyjność turystyczna innych regionów. 5. Niedostateczne wykorzystanie środków unijnych. 6. Zniechęcenie mieszkańców (niewystarczające zaangażowanie w inicjatywy oddolne). 7. Zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej. 8. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując zaprezentowaną analizę SWOT sporządzoną dla Gminy Czarnocin możemy wyłonić te czynniki, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą.

Niewątpliwie **największymi zaletami gminy są:**

- bardzo dobrej jakości gleby,
- walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców – wyższa niż średnia w Polsce, Województwie i powiecie.
- dostęp do bazy sportowej i rekreacyjnej oraz
- posiadane dziedzictwo historyczne, kulturalne i przyrodnicze.

Natomiast do **największych wad gminy należą:**

- bariery rozwojowe i słaba samodzielność gminy związana z niskimi dochodami,
- ujemny przyrost naturalny i saldo migracji,
- brak terenów inwestycyjnych oraz dużych zakładów pracy,
- niska przedsiębiorczość.

Z kolei, biorąc pod uwagę **szanse Gminy Czarnocin**, należy wymienić:

- możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2015-2020 oraz środków krajowych na realizację inwestycji w sektorze gospodarczym oraz społecznym,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze zarówno prywatnym jak i publicznym,
- moda na dziedzictwo kulturalne oraz tradycyjne,
- aktywizację mieszkańców,
- rozwój turystyki np. poprzez budowę ścieżek rowerowych.

Jako ostatnie zostaną wymienione **największe zagrożenia gminy, czyli:**

- sytuacja ekonomiczna w kraju i na świecie,
- depopulacja mieszkańców województwa,
- wzrost atrakcyjności i konkurencyjności innych regionów,
- klęski żywiołowe,
- zniechęcenie mieszkańców.

Poniżej pogrupowane zostały w punktach słabe i równoważące je mocne strony, wnioski z sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Czarnocin oraz przykłady w jaki sposób można wykorzystać szanse, by zminimalizować istniejące problemy i przezwyciężyć zagrożenia.

- Gmina Czarnocin jest terenem typowo rolniczym, o czym zostało już wspomniane uprzednio w niniejszej pracy. Sprzyjające warunki naturalne stwarzają duże możliwości wytwarzania zdrowej, ekologicznej żywności, które przyczynić się mogą do rozwoju bazy turystycznej w regionie. Kwestia rozwoju turystyki związana jest z walorami przyrodniczymi gminy. Wyszczególnianie to dotyczy mody zdrowego stylu życia oraz podniesienia atrakcyjności regionu pod kątem turystycznym.
- Z racji rolniczego charakteru gminy, kolejnym nasuwającym się punktem, jest fakt posiadania przez większość mieszkańców (rolników) jednego, niepewnego źródła dochodów. Struktura gospodarstw rolnych w gminie jest rozdrobniona, właściwości produkcyjne gleb pogarszają się, a rolnictwo prowadzone jest przeważnie metodami tradycyjnymi. Z analizy dochodowości produkcji rolnej wynika, iż jest ona coraz niższa, stąd pojawia się konieczność rozwijania pozarolniczej działalności oraz tworzenia miejsc pracy poza obszarem rolnictwa.
- W kontekście analizy zasobów ludzkich Gminy Czarnocin należy wyszczególnić nieodzowność podjęcia zmagania nastawionego na zahamowanie czynnika depopulacji z terenu gminy oraz wzrost atrakcyjności osadniczej. Stymulowanie rozwoju gospodarczego oraz podnoszenie jakości życia osób zamieszkujących obszar gminy winny być priorytetowymi kierunkami rozwoju. W celu tym należy podjąć m.in. następujące działania:
  - kształtowanie estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej,
  - tworzenie perspektyw i zachęt dla zakładających działalność gospodarczą na terenie Gminy Czarnocin.
  - zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych (miejsca w żłobku, przedszkolach, domach opieki społecznej, dostęp do wysokiej jakości edukacji oraz opieki zdrowotnej).
- Niewątpliwie Gmina Czarnocin winna wykorzystać szanse na rozwój jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz istnienie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Wzrost przedsiębiorczości przedłoży się także na spadek poziomu bezrobocia. Środki finansowe mogą także zostać zrealizowane na samorozwój mieszkańców, rozbudowę infrastruktury, także turystycznej i okołoturystycznej, zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych.

- Należy wspierać inicjatywy porozumienia z sąsiednimi gminami w różnorodnym tego słowa znaczeniu. Utworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego oraz wspólnej oferty turystycznej jest dobrym pomysłem. Oferta bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych, rowerowych jest warta realizacji. Należy także w dalszym ciągu wspierać inicjatywy o charakterze kulturalnym i turystycznym, które wzmacniają integrację społeczną mieszkańców.
- Aktualnie niezmiernie ważne ma znaczenie czystego środowiska naturalnego. Należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców gminy, poczynając od tych najmłodszych (np. poprzez organizację zajęć dodatkowych dla uczniów). Niezwykle ważną rolę w tym aspekcie odegrać winny inwestycje w odnawialne źródła energii, jako alternatywne źródła dla ogrzewania tradycyjnym węglem.

3.1.1. Analiza SWOT – Diagnoza sytuacji i otoczenia Biblioteki oraz jej potencjału

Tab. 16 Analiza SWOT GBP W Czarnocinie – mocne i słabe strony

Mocne strony	Słabe strony
Biblioteka dobrze kojarzy się mieszkańcom	Niewystarczające zasoby, niedostosowane do potrzeb np. młodzieży studiującej
Dobra opinia wśród czytelników	Nie kompleksowość usług oferowanych przez bibliotekę
Dostęp do pracowni komputerowej	Niewystarczające środki finansowe na zakup księgozbioru
Przyjazna aranżacja, łatwy dostęp do księgozbioru	Jednoosobowa obsługa biblioteki
Możliwość wypożyczania czasopism	Godziny otwarcia niedostosowane do potrzeb czytelników
Wejście do lokalu biblioteki dostosowane dla niepełnosprawnych	Mała powierzchnia biblioteki (24 m)
Baza stałych czytelników	Brak środków na finansowanie ofert kulturalno-rozrywkowych wykraczających poza podstawową działalność biblioteki
Dotacja Biblioteki Narodowej jako źródło pewnych środków na zakup książek	Niski budżet biblioteki (gmina typowo rolnicza, niskie wpływy do budżetu)

Szanse	Zagrożenia
Współpraca ze szkołami	Niskie ceny książek w sprzedaży
Współdziałanie w imprezach lokalnych i szkolnych	Posiadanie przez mieszkańców gminy własnego dostępu do Internetu
Możliwości pozyskania nowych użytkowników biblioteki	Duże odległości niektórych mieszkańców gminy od biblioteki, brak dojazdu publicznymi środkami komunikacji
Pozyskiwanie środków na działalność z innych źródeł niż dotacja organizatora	Siedziba gimnazjum w innej miejscowości niż biblioteka
Dotacje finansowe Ministra	Niż demograficzny
Współpraca z organizacjami z terenu gminy	Wyludnienie miejscowości, emigracja zarobkowa

Źródło: Opracowanie własne

Potencjał biblioteki

Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie jest usytuowana w malowniczej miejscowości Czarnocin, powiat kazimierski w województwie świętokrzyskim. Jest to centrum Czarnocina, blisko kościoła, szkoły podstawowej, 2 przedszkoli. Pomieszczenie biblioteki usytuowane są na parterze budynku Gminy o pow. ok 24m², w którym mieści się wypożyczalnia, czytelnia czasopism i internetowa. Księgozbiór dobierany jest wg. potrzeb czytelników, dostęp do półek jest otwarty. W bibliotece czytelnicy mogą nieodpłatnie korzystać z pracowni komputerowej, Internetu, czasopism. Godziny otwarcia są takie jak godz. otwarcia urzędu /od poniedziałku do piątku w godz. od 7.00 do 15.00. Pracownik biblioteki służy pomocą w doborze księgozbioru, swoją wiedzą i uprzejmością. GBP Czarnocin uczestniczy w imprezach cyklicznych i lokalnych. Biblioteka współpracuje ze szkołami, przedszkolami, Kołami Gospodyń Wiejskich, Gminnym Kołem Emerytów. Organizowane są konkursy, wystawy. Ponieważ lokal jest mały i trudno zgromadzić w nim większą liczbę osób większe imprezy organizowane są za zgodą Wójta Gminy w Sali konferencyjnej Urzędu bądź bezpośrednio w szkołach lub przedszkolach, lub w sąsiedniej remizo-świetlicy. Przeszła księgozbiór zgodnie ze wskazówkami instruktora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach został wybrakowany, posiadamy odnowiony księgozbiór dla dorosłych – beletrystyka, dla dzieci i młodzieży, lektury, podręczny księgozbiór naukowo-informacyjny. Budżet biblioteki nie pozwala na zakup materiałów specjalistycznych,

dla młodzieży uczącej się, studentów, od 2015r. biblioteka posiada podstawową gamę czasopism, zaspakajających potrzeby czytelników. Dużą szansą dla biblioteki jest nowo wybudowana Filia Biblioteczna w Michałowicach, czynna od 01.10.2014r. Filia została wybudowana w ramach Programu Wieloletniego Kultura + Priorytet „Biblioteka+Infrastruktura Bibliotek”, środki na budowę pochodziły z MKiDzN – 74% oraz z gminy – 26% . Całkowity koszt Filii to 340 285,29, powstał lokal o pow. 100m² przystosowany dla osób niepełnosprawnych i użytkowników z różnych grup wiekowych i zawodowych. Jest to nowoczesna placówka, w której znajduje się pomieszczenie biblioteki, czytelnia pełniąca również rolę świetlicy wiejskiej, zaplecze socjalno-gospodarcze. Użytkownicy mają dostęp do 2 komputerów , Internetu, wi-fi, prasy ogólnopolskiej, lokalnej, dla dzieci, kolorowych czasopism. Jest także telewizor, wieża , rzutnik, ekran, gry planszowe, kącik dla maluchów. Gmina w ramach Projektu zagwarantowała utrzymanie standardów przez 5 lat /do 2019 r/ to stwarza szansę na ciekawą ofertę tej placówki. Istniała potrzeba powstania filii w tej miejscowości gdyż ze względu na specyficzne położenie część sołectw miała utrudniony bezpośredni dostęp do Gminnej Biblioteki a teraz 1/3 mieszkańców gminy ma blisko do Filii w Michałowicach. Filia czynna jest 30 godz. w tygodniu. Utrzymanie dobrej współpracy z władzami i mieszkańcami naszej gminy jest szansą na dalszy, lepszy rozwój. Zagrożeniem dla biblioteki i dla filii jest spadek liczby mieszkańców, wyjazd wykształconej młodzieży w poszukiwaniu pracy do dużych miast oraz emigracja mieszkańców za „chlebem” poza granice Polski z braku pracy oraz słabych dochodów z rolnictwa. Wybór TV i komputera zamiast książki to ogromne zagrożenie dla biblioteki.

Ankieta 1

dotycząca działalności Filii Bibliotecznej w Michałowicach.

Ankieta ma na celu poznanie oczekiwań mieszkańców oraz dopasowanie pracy i działań biblioteki do potrzeb i zadowolenia mieszkańców.

Ocena propozycji w skali od 1 – 5 (1 – nie podoba mi się, 5 - bardzo mi się podoba).

I.

Lp	Propozycja biblioteki	Średnia punktów	Ilość respondentów	Podział na grupy wiekowe
1.	Spotkanie andrzejkowe (wróżby , konkursy, zabawy)	4,9	32	(do 20 lat) - 5 (od 21 do 40 lat) - 11 (41+) - 16
2.	Spotkanie oplatkowe dla KGW połączone z wykonaniem stroika świątecznego i śpiewaniem kolęd	5,0	„	„
3.	Spotkanie wielkanocne połączone z wykonaniem tradycyjnych ozdób wielkanocnych	4,8	„	„
4.	Ferie w bibliotece - konkursy dla dzieci i młodzieży, gry planszowe, gry komputerowe	4,8	„	„
5.	Wakacje w bibliotece, propozycje konkursów dla dzieci i młodzieży, filmy w bibliotece	4,7	„	„
6.	Wieczornica z okazji 11 listopada	4,8	„	„
7.	Dyskusyjny Klub Książki	4,5	„	„
8.	Dzień Dziecka	4,8	„	„

II. Inne propozycje użytkowników Filii Bibliotecznej

- mikołaj dla dzieci	4 osoby
- choinka	6 osób
- zabawy dla dzieci	5 osób
- klub „meczyk”, wspólne oglądanie transmisji	6 osób
- stół do tenisa	2 osoby

III.

1. Czy chciałbyś/chciałabyś uczestniczyć w zajęciach odpłatnych dla dorosłych

TAK – 13 osób (kursy, aerobik, zumba)

NIE -1 osoba

18 osób nie odpowiedziało

2. Czy chciałbyś/chciałabyś aby twoje dziecko uczestniczyło w zajęciach odpłatnych

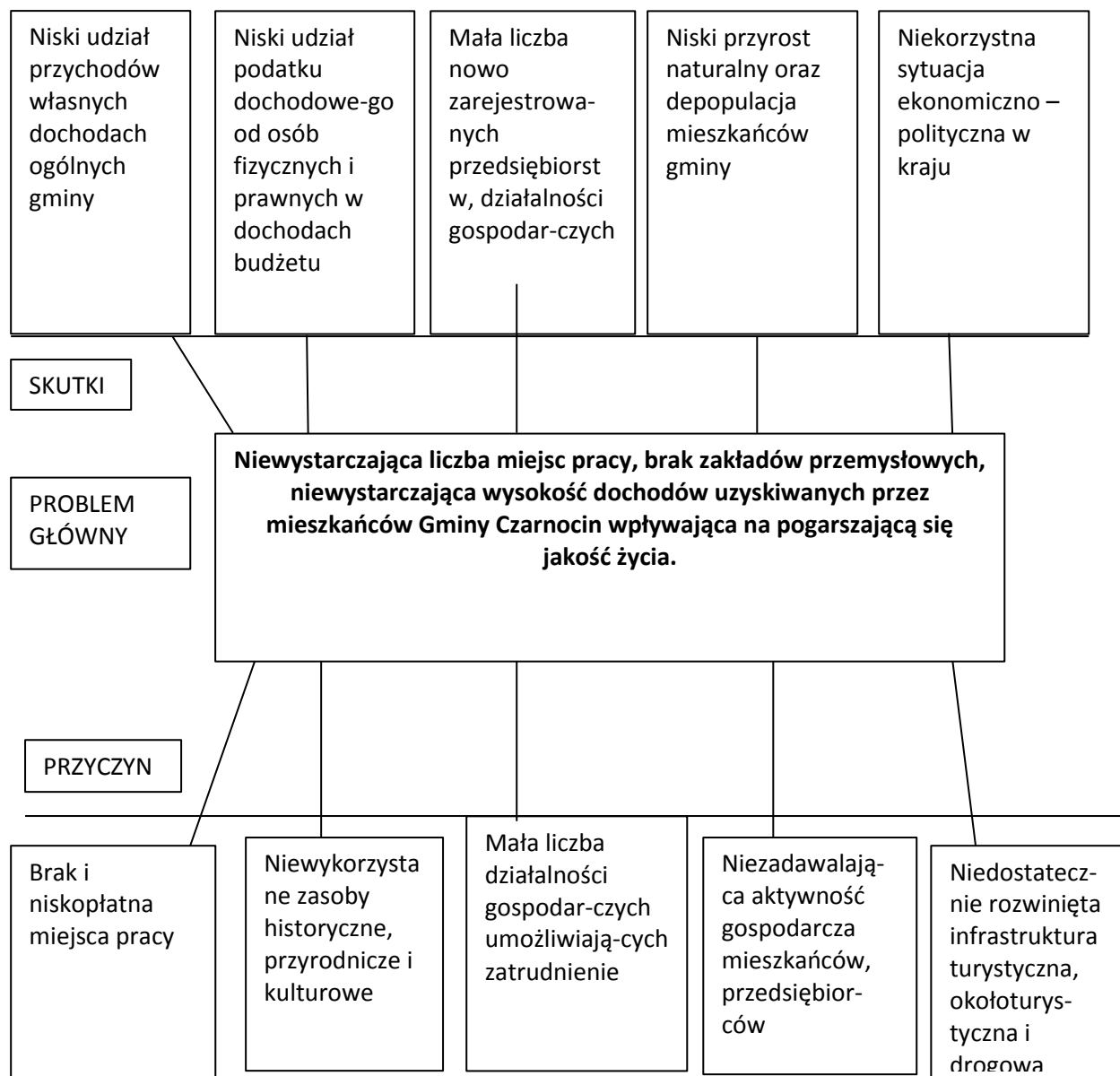
TAK -6 osób (nauka j. angielskiego, taniec, rytmika, karate)

Nie -1 osoba

25 osób nie odpowiedziało

3.2.1 Drzewo problemów

Rysunek 1. Drzewo problemów

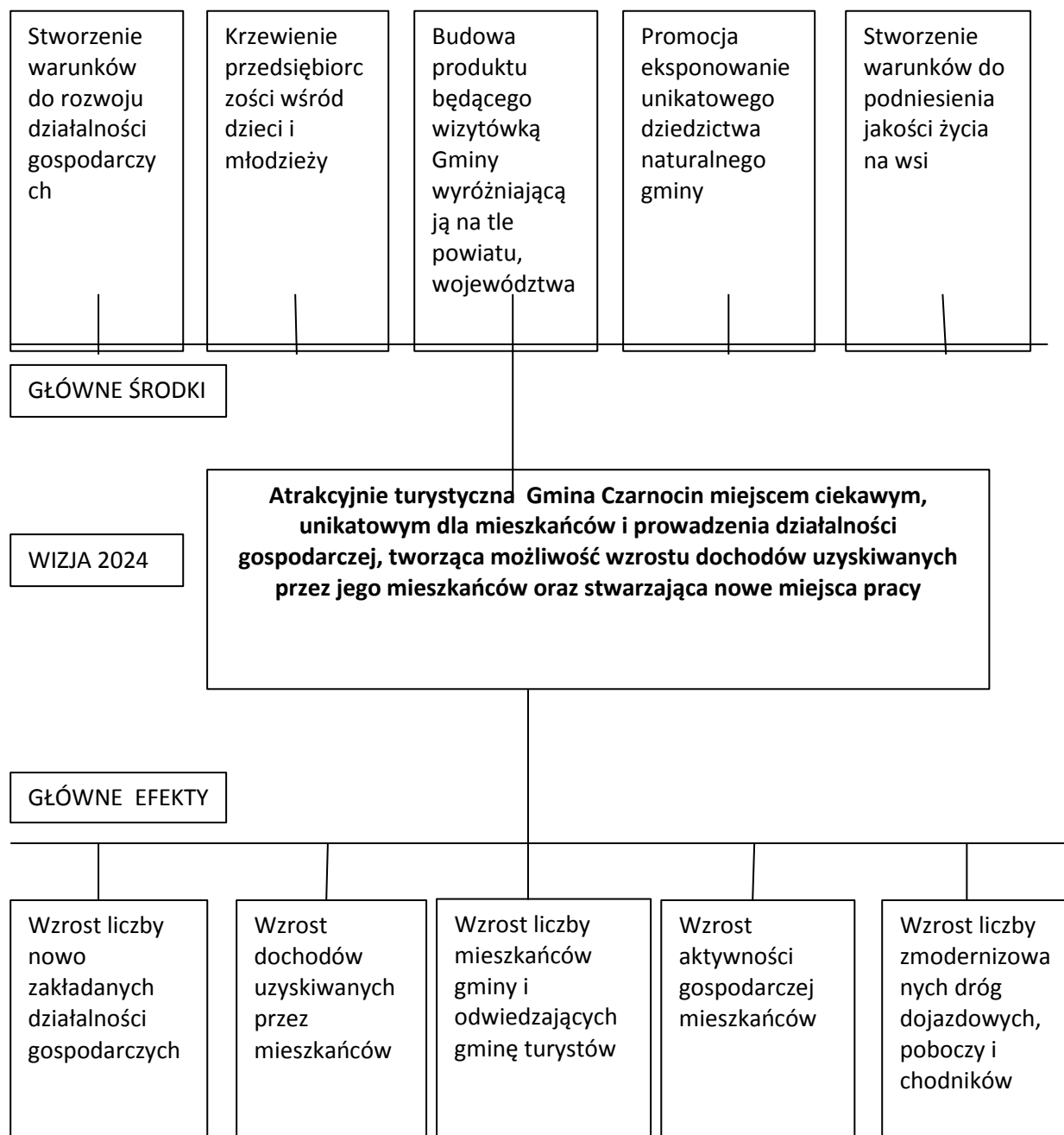

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2 Drzewo celów

Zamierzony cel powinien być: konkretny, mierzalny, dostępny, realistyczny, określony w czasie.

Rysunek 2. Drzewo celów

Źródło: Opracowanie własne

3.2.3. Wnioski z badań – potrzeby i problemy społeczności lokalnej

Gmina Czarnocin liczy około 4000 mieszkańców. Ludność utrzymuje się głównie z rolnictwa. Brakuje zakładów przemysłowych, dlatego też młodzi mieszkańcy wyjeżdżają do pracy za granicę. Na terenie gminy funkcjonuje urząd gminy, filia banku, agencja pocztowa, 2 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum i 2 przedszkola, Gminna Biblioteka Publiczna oraz 1 Filia Biblioteczna, ZGKiM, ośrodek zdrowia, apteka, 80 przedsiębiorców zarejestrowało działalność na terenie Gminy Czarnocin. Nie dla wszystkich jest praca.

Poziom życia kształtuje się na średnim poziomie. Brak przemysłu, infrastruktury, ogólnie rzecz biorąc pracy powoduje systematyczny spadek liczby mieszkańców. Baza turystyczna i rekreacyjna też nie spełnia swoich potrzeb. Brakuje hoteli, restauracji, gospodarstw agroturystycznych przez to nasza gmina nie jest dostatecznie atrakcyjna dla turystów. Gmina nie jest zbyt bogata w historię, zabytki, architekturę i położenie ale mamy wspaniałe dziedzictwo kulturowe jakim jest największe w Europie grodzisko wczesnosłowiańskie ok VII wiek, 2 zbory ariańskie, 3 kościoły które mają swoją historię. Życie kulturalne w naszej gminie skupia się wokół szkół, urzędu gminy i instytucji kultury którą jest Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie i jej Filia w Michałowicach.

Prowadzone są cykliczne imprezy, takie jak gminne dożynki, gminny Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, Piknik rodzinny i/lub pożegnanie wakacji. Biblioteka prowadzi Dyskusyjny Klub Książki, pogadanki, odczyty, organizuje spotkania ,wystawy, organizuje spektakle teatralne dla dzieci z całej gminy. Potrzeby kulturalne mieszkańców z pewnością są nie w pełni zaspokajane. Brakuje teatrów, muzeum, kina, opery itp. Opracowanie i realizacja oferty edukacyjnej i kulturalnej dla różnych grup wiekowych sprostawa się marginalnej liczby mieszkańców.

3.3 Kierunki rozwoju Gminy Czarnocin

Przedstawienie drzewa problemów (rysunek 1), i celów (rysunek 2), pozwoliło na nazwanie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Czarnocin. Określono Wizję Gminy Czarnocin w perspektywie do 2024, misję oraz cele główne, w kręgu których skupione zostały cele strategiczne, kluczowe, a następnie działania priorytetowe. Oznaczone obszary priorytetowe będą służyć realizowaniu celów strategicznych, do których

osiągnięcia powinny dążyć zarazem władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zamierzonych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej długotrwały wzrost gospodarczy, ekonomiczny.

Kardynalnym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie, budowa takiego wizerunku gminy, który będzie ciekawy, atrakcyjny dla rozwoju gospodarczego, zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz rozkwitu turystyki i rekreacji. Zadanie to wywrze pozytywny wpływ na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów zezwoli lokalnym władzom, a także innym organom odpowiedzialnym za rozwój gminy, adekwatnie zsynchronizować zamierzone do realizacji zadania. W realizacji różnego rodzaju projektów ma pomóc opracowana Strategia Rozwoju, która zawiera harmonogram realizacji projektów. Zadania powinny przyczynić się do osiągnięcia stawianych, zaplanowanych sobie przez Gminę Czarnocin celów strategicznych, ważnych, a przez nie – celów głównych, a co za tym idzie – realizację - wykonanie Wizji rozwoju gminy w perspektywie do 2024.

3.3.1. Wizja i misja rozwoju Gminy Czarnocin

Wizja - widzenie i misja to nie tylko nazwanie kierunków rozwoju, ale także wyrażenie aspiracji, dążeń mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje, działania zarządcze bywają przypadkowe, nieplanowane, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego, automatycznego, a nawet samoczynnego realizowania czynności. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły, lapidarny przyszłym wizerunkiem Gminy Czarnocin, podkreślającym poszukiwane i stosowne, a zarazem najważniejsze charakterystyki jej dalszego rozwoju. Wizję należy zatem pojmować jako logicznie zredagowane, resume światopoglądów o przyszłości.

Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób prosty i zwięzły priorytetów, obszarów pierwszoplanowych oraz generalnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych koncepcji, planów. Misja pozwala na sformułowanie naszych aspiracji związanych z działaniami w danym obszarze. Misja jest artykulacją sposobu integracji, interesów środowisk życia gospodarczego, przemysłowego oraz społecznego, będących często w sprzeczności, a współtworzących ofertę danego miejsca.

Ważnym aspektem jest to, że Misja w Strategii jest detalem, który wyznacza drogę rozwoju i prowokuje oraz podbudowuje do działania. Jednocześnie jednoczy różne aspekty, postacie rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

W wyniku przeprowadzonych badań oraz na podstawie zgromadzonych informacji, określono wizję, misję, cele główne oraz cele strategiczne. Do celów strategicznych, kluczowych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, pola działania w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania zamierzonych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Czarnocin

Wizja

Atrakcyjnie turystyczna Gmina Czarnocin miejscem ciekawym, unikatowym dla mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów zyskiwanych przez jego mieszkańców oraz stwarzająca nowe miejsca pracy.

Misja

Stworzenie optymalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przychylnej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Czarnocin.

3.3.2. Wizja i Misja GBP oraz obszary rozwoju

Tab. 17 Obszary rozwoju, cele i działania GBP w Czarnocinie

Obszar	Informacja
Cel 1	Biblioteka nowoczesnym centrum kultury i integracji społecznej społecznej.
Działanie 1	Utworzenie strony internetowej biblioteki. Informacja o bibliotece, historii, zbiorach, nowościach bibliotecznych. Linki do stron www: WBP, BN, MKiDN, IK, biblioteki.org, Gminy Czarnocin itp.

	Zamieszczanie informacji o spotkaniach, imprezach jakie miały miejsce w bibliotece, zaproszenia na spotkania.
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Potrzeby poszczególnych grup wiekowych.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Dyrektor biblioteki, pracownik filii
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Budżet biblioteki, reklama, diagnozowanie potrzeb społeczności lokalnej
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Szeroko pojęty dostęp do Internetu. Komunikacja za pomocą poczty internetowej, korzystanie z ofert biblioteki on-line itp.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	2024
Rezultaty	Lepsza komunikacja z czytelnikami. Stworzenie miejsca w sieci, gdzie mieszkańcy będą mieli aktualną bazę ofert itd. Promocja biblioteki i jej zasobów.
Obszar	Nowe działania
Cel 1	Wzmocnienie wizerunku biblioteki Rozwój nowych działań zgodnie z oczekiwaniami.
Działanie 1	Wykorzystanie potencjału biblioteki
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Mieszkańcy gminy, ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców

Osoba odpowiedzialna za realizację	Wójt Gminy, dyrektor biblioteki
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Budżet gminy, pozyskiwanie środków pozabudżetowych
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Posiadamy nowoczesna, skomputeryzowana biblioteka. Wykorzystanie czytelni internetowej z bezpłatnym dostępem do komputera i Internetu.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	2015-2024

Rezultaty	Biblioteka stanie się nowoczesnym centrum kultury, przyjazna mieszkańcom. Poprawi się jakość usług i zostanie poszerzona oferta dla użytkowników. Dbanie o trafny dobór nowości wydawniczych. Bieżąca selekcja zbiorów. Gromadzenie materiałów informacyjnych na temat Czarnocina i regionu. Zakup zbiorów multimedialnych do czytelni komputerowej.
Obszar	Edukacja i kultura
Cel 1	Promocja działań i oferty biblioteki
Działanie 1	Organizowanie spotkań autorskich, wystaw, prelekcji, wieczorów poezji. Organizowanie konkursów literackich, recytatorskich i plastycznych. Organizowanie cyklicznych imprez bibliotecznych / Cała Polska czyta dzieciom, Tydzień głośnego czytania, Narodowe czytanie . Współpraca ze szkołami, organizacjami pozarządowymi. Opracowanie i realizacja różnorodnej oferty edukacyjnej i kulturalnej dla różnych grup wiekowych. Tworzenie kół zainteresowań przy bibliotece. Promocja Gminy Czarnocin i biblioteki na imprezach plenerowych organizowanych przez władze gminne.
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Mieszkańcy wykazują potrzebę rozwoju kulturalnego i edukacyjnego. Brak powszechnego dostępu do galerii sztuki czy teatru jest wyczuwalny w rozmowach jakie przeprowadzamy z czytelnikami.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Dyrektor biblioteki i pracownik filii.
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Wkład własny pracowników biblioteki

Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Promocja na stronie internetowej biblioteki ,urzędu gminy, czasopiśmie lokalnym.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	2015-2024
Rezultaty	Wzrost liczby użytkowników z różnych grup wiekowych. Biblioteka stanie się miejscem otwartym i przyjaznym dla wszystkich grup społecznych. Pozytywny wizerunek biblioteki w środowisku. Biblioteka jako nowoczesny ośrodek komunikacji i kultury. Dbanie o trafny dobór nowości wydawniczych. Bieżąca selekcja zbiorów. Gromadzenie materiałów informacyjnych na temat Czarnocina i regionu. Zakup zbiorów multimedialnych do czytelni komputerowej. Dobór czasopism w oparciu o sugestie czytelników. Wzrost liczby zadowolonych czytelników. Wysoki poziom użyteczności zbiorów. Pozyskanie nowych grupy użytkowników.

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3. Plan operacyjny rozwoju Gminy Czarnocin

Inicjatywa, kierunki rozwoju gminy to obszary mogące stać się tak zwanymi „kołami zamachowymi” ciągnącymi całą maszynę działań do dalszego rozwoju gminy mogące stać się w perspektywie do 2024 bodźcami dynamizującymi rozwój gminy. Bardzo ważnymi obszarami rozwoju Gminy Czarnocin są takie kierunki jak: gospodarka lokalna, infrastruktura techniczna, infrastruktura turystyczno – rekreacyjno – wypoczynkowa.

Istotny akcent należy położyć na zrównoważony rozwój, rozumiany jako proces, w którym następuje integrowanie działań politycznych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałość podstawowych procesów przyrodniczych. Zrównoważony rozwój ma na celu jak sama nazwa wskazuje, równoważenie szans w dostępie do środowiska zarówno współcześnie żyjącego społeczeństwa, jak również przyszłych pokoleń.

W Strategii wskazane zostały dwa cele główne, cztery cele strategiczne i siedem działań priorytetowych, w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe zadania, a następnie opracowano projekty do realizacji na najbliższe lata do 2024 roku.

Tab.18 Plan Operacyjny

Wizja			
Atrakcyjnie turystyczna Gmina Czarnocin miejscem ciekawym, unikatowym dla mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów zyskiwanych przez jego mieszkańców oraz stwarzająca nowe miejsca pracy			
Misja			
Stworzenie optymalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przychylniej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Czarnocin.			
Cel główny:	Cel strategiczny:	Działanie priorytetowe:	Zadania:
1. Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców	1.1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.	1.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw.	1.1.1.1. Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych. 1.1.1.2. Organizacja corocznego gminnego forum przedsiębiorczości. 1.1.1.3. Wspieranie MSP na wczesnym etapie działalności oraz funkcjonowania. 1.1.1.4. Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego za pomocą programów pomocowych UE oraz za pośrednictwem środków krajowych. 1.1.1.5. Wspieranie działań wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne. 1.1.1.6. wspieranie działalności w zakresie wykorzystania i adaptacji budynków po byłych szkołach i Zborach Ariańskich
	1.2 Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej.	1.2.1. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych.	1.2.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. 1.2.1.2. Utrzymywanie kontaktów instytucji, jednostek podległych gminie z Organizacjami Pozarządowych. 1.2.1.3. Rozwój sektora ekonomii społecznej.
		1.2.2 Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców.	1.2.2.1. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej. 1.2.2.2. Utworzenie Centrum Aktywności Młodych. 1.2.2.3. Kreowanie wydarzeń utrwalających związek mieszkańców z gminą.
	1.3 Budowanie turystycznego charakteru gminy.	1.3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego.	1.3.1.1. Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej. 1.3.1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 1.3.1.3. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa

			<p>kulturowego, historycznego, przyrodniczego i naturalnego.</p> <p>1.3.1.4. Utworzenie systemu informacji przestrzennej gminy – aktualizacja wirtualnego spaceru po gminie</p> <p>1.3.1.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów.</p> <p>1.3.1.6. Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy popularyzujące zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.</p>
2. Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania, odpoczynku, rekreacji i turystyki	2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych.	2.1.1. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska naturalnego.	<p>2.1.1.1. Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>2.1.1.2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.</p> <p>2.1.1.3. Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii: kolektory słoneczne na budynkach prywatnych i użyteczności publicznej</p> <p>2.1.1.4. Poprawa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.</p> <p>2.1.1.5. Modernizacja oświetlenia ulic, placów i terenów publicznych na energooszczędne.</p> <p>2.1.1.6. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.</p>
		2.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych.	<p>2.1.2.1. utworzenie placówki żłobkowej</p> <p>2.1.2.2. Rozwój e-usług publicznych.</p> <p>2.1.2.3. Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.</p> <p>2.1.2.4. Poprawa jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p> <p>2.1.2.5. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p>2.1.2.6. Podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej.</p>
		2.1.3. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej.	<p>2.1.3.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.</p> <p>2.1.3.2. Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych.</p> <p>2.1.3.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.</p> <p>2.1.3.4. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.</p> <p>2.1.3.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów.</p>

Zródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1.1. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Za podstawowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego uważana jest przedsiębiorczość. Z powodu, tego jako kluczowe działania przyjmuje się te które poprawią warunki funkcjonowania istniejących firm na terenie gminy oraz te które przyczynić się mogą do przyciągnięcia potencjalnych, nowych przedsiębiorców. Poczynania z zakresu szeroko ujętego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców winny przyczyniać się do powstania nowych, trwałych miejsc pracy oraz zachęcać przedsiębiorców do dalszego inwestowania

Jednym z czynników działań administracji publicznej powinno być, w możliwie dostępny sposób wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na początkowym etapie ich działalności. Nie oznacza to jednak, że należy tylko i wyłącznie wspierać przedsięwzięcia początkowe. Ważnym aspektem jest także pomoc w późniejszym etapie funkcjonowania np. poprzez zapewnienie przez dany okres dostępu do obsługi prawnej czy księgowej.

Ważną kwestią jest także rozwijanie umiejętności przedsiębiorczych już u najmłodszych mieszkańców np. poprzez dodatkowe lekcje i zajęcia z przedsiębiorczości.

Rozważając tematykę przedsiębiorczości w Gminie należy wypunktować stymulowanie powstawania różnych form współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami, szczególnie w ramach lokalnych branż wiodących. W celu zwiększenia swych szans należy zwrócić szczególną uwagę na powstawanie partnerstw trójsektorowych.

Reasumując: Tworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności gospodarczej jest jednym z kluczowych wyzwań stojących przed administracją publiczną.

Cel strategiczny 1.2. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Aktywność społeczna mieszkańców jest także ważnym elementem rozwoju danego regionu. Należy zatem dokonać wszelkich starań, aby promować demokrację lokalną, odradzanie się, aktywność środowisk lokalnych, a także wspieranie działań takich społeczności. Działania te mogą mieć charakter edukacyjny, wychowawczy, kulturalny, sportowy bądź rekreacyjny. Budowanie wzajemnej więzi winno być oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego, poszanowaniu praw i tradycji oraz rozwijaniu postaw tolerancji.

Jednym ze sposobów budowania zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy będzie utworzenie Centrum bądź Klubu Integracji Społecznej. Niezbędne jest stwarzanie odpowiednich warunków do samorealizacji dzieci i młodzieży. Ważną rolę w pobudzaniu aktywności ludności może odegrać wsparcie sektora ekonomii społecznej, opartego na takich wartościach jak solidarność, samorządność czy partycypacja. Ekonomia społeczna wykorzystując potencjał i zasoby ludzkie zapobiega wykluczaniu społecznemu. Wspomogą także proces budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Niezwykle istotną rolę w rozwoju lokalnym pełnią organizacje pozarządowe, których jednym z podstawowych zadań jest podejmowanie zamierzeń powiązanych ze zwiększeniem spójności społecznej, a w konsekwencji także spójności ekonomicznej społeczeństwa. Należy podjąć działania, które mają na celu zachęcenie te grupy do realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnej. W celu tym należy m.in. opracować a następnie wdrożyć program finansowania wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Cel strategiczny 1.3. BUDOWANIE TURYSTYCZNEGO CHARAKTERU GMINY

Ważne dla rozwoju regionalnego gminy Czarnocin i zwiększenia potencjalnej liczby turystów jest stworzenie warunków do rozwoju usług turystycznych. Racjonalne wykorzystanie istniejących, cennych zasobów zarówno przyrodniczych jak i kulturowych przyniesie korzystne efekty. Potencjalna oferta turystyczna i rekreacyjna musi być atrakcyjna dla zewnętrznych oraz wewnętrznych odbiorców. Należy dążyć do zaspokajania potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców, ich chęci do prowadzenia aktywnego stylu życia (np. ścieżki rowerowe) oraz tworzenia nowych miejsc pracy skorelowanych z branżą usług turystycznych.

Turystyka opierać się będzie na posiadanych przez gminę walorach, zarówno przyrodniczych, historycznych jak i kulturowych. W aspekcie tym niezwykle ważna jest promocja gminy. Głównym czynnikiem, wokół którego będzie się rozwijać turystyka są bogate walory krajobrazowe oraz historyczne, m.in. Zbory Ariańskie w Cieszkowach oraz Kolosach, kopiec niewiadomego pochodzenia w pobliżu Kościoła w Czarnocinie, Park Podworski w Miławczycach, Grodzisko w Stradowie.

Cel strategiczny 2.1. TWORZENIE ATRAKCYJNYCH WARUNKÓW MIESZAKNIOWYCH I REKREACYJNYCH

Gmina Czarnocin, jako miejsce potencjalnie atrakcyjne do osiedlenia się, w szczególności sposób musi zadbać o wysoki poziom przestrzeni publicznej, usług publicznych oraz naturalne zasoby np. świeże i czyste powietrze. Niejako wizytówką gminy jest jej przestrzeń publiczna, która oprócz estetyczności winna charakteryzować się także funkcjonalnością. Przestrzeń publiczna to obraz wartości wyznawanych przez lokalną społeczność, jej jakość przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest także podstawą budowania wizerunku gminy. Należy podejmować działania mające na celu regulacje prawne w zakresie estetyki przestrzeni

publicznej, właściwe zagospodarowanie nieużytków, zieleńców, przestrzeni wokół budynków użyteczności publicznych, placów zabaw.

Z przestrzenią publiczną nierozzerwalnie wiąże się bezpieczeństwo publiczne, a z perspektywy potencjalnych mieszkańców, jest ono niezwykle istotne. Działaniami związanymi z estetycznością i funkcjonalnością przestrzeni będzie zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności drogowej i chodników.

Kolejną kwestią konieczną do wypunktowania w tym zakresie są usługi publiczne, które stanowią bardzo istotny element współczesnego życia. Należy dążyć do zapewnienia wysokich standardów funkcjonowania placówek publicznych skorelowanych z warunkami startu życiowego wśród najmłodszych mieszkańców (przedszkola, szkoły, ośrodek zdrowia, profilaktyka zdrowotna, usługi kulturalne, sportowe) oraz opieka związana z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Ważne jest wdrożenie działań mających na celu rozeznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności jednostki samorządu. W tym celu można zastosować m.in. technologii informacyjno-komunikacyjnych w życiu publicznym.

W analizowanym punkcie należy przyjrzeć się bliżej także roli środowiska przyrodniczego w potencjalnym miejscu zamieszkania, które odgrywa znaczącą rolę. Podążając tym tokiem myślenia oraz definiowanym celem, dotyczącym zmian klimatycznych przez Unię Europejską, należy dołożyć wszelkich starań, aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych i w znacznie większym stopniu wykorzystywać odnawialne źródła energii. Opracowanie i wdrożenie planów gospodarki niskoemisyjnych jest obligatoryjnym warunkiem do skutecznego niwelowania zagrożeń powiązanych z zanieczyszczeniem powietrza oraz poprawą efektywności energetycznej. Należy w głównej mierze wykorzystywać odnawialne źródła energii zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym. Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie, będzie jednym z działań realizowanych przez gminę.

Do zadań postawionych przed gminą jest także dalsza regulacja gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami komunalnymi, które przyczynia się do minimalizacji zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami środowiska naturalnego.

Tab. 19 Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu u Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią

L.p.	Projekt	Możliwe działania	Źródło finansowania	Szacowana wartość projektu (zł)	Okres realizacji
1.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	Termomodernizacja obiektów, w tym: przebudowa systemów grzewczych, ocieplenie budynków, wymiana okien, drzwi i oświetlenia na energooszczędne, instalacje OZE (w tym m.in. panele fotowoltaiczne) w modernizowanych energetycznie budynkach, instalacje energooszczędne, systemy chłodzące, wymiana pokrycia dachowego, systemy inteligentnego zarządzania energią.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 3.3 Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	3 600 000	2015-2024
2.	Rozwój e-usług	Rozwój elektronicznych usług publicznych, w tym: wsparcie aktualizacji i rozwoju zasobów danych przestrzennych dla potrzeb lepszego wykorzystania usług systemów informacji przestrzennej, digitalizacja zasobów m.in. kulturowych, archiwalnych, poprawa funkcjonalności i dojrzałości usług publicznych, ich integracja, rozwój infrastruktury informatycznej, wsparcie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, podpisu elektronicznego, rejestrów publicznych, rozwój aplikacji i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianie komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 7.1 Rozwój e-społeczeństwa.	1 000 000	2015-2024

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

3.	Poprawa jakości oraz szersze udostępnienie podmiotów ochrony zdrowia, obiektów pomocy i integracji społecznej.	<p>Roboty remontowo-budowlane związane z remontem i dostosowywaniem infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych oraz wyposażeniem</p> <p>W nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną. Stworzenie infrastruktury usług społecznych o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym, usług towarzyszących</p> <p>procesowi usamodzielniania się, mieszkalnictwa wspomagane, chronione, treningowe i socjalnego.</p>	<p>RPO WŚ 2014–2020</p> <p>Działanie 7.3</p> <p>Infrastruktura zdrowotna i społeczna.</p>	3 000 000	2015-2024
4.	Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.	Budowa, przebudowa i modernizacja obiektów budowlanych, zakup sprzętu, materiałów i usług służących realizacji operacji, dokumentacja techniczna bezpośrednio związana z przygotowaniem i realizacją operacji.	<p>PROW2014–2020</p> <p>M07</p> <p>– Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</p> <p>– Budowa lub modernizacja dróg lokalnych</p>	2 000 000	2015-2024
5.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.	<p>Wyposażenie gminy w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa oczyszczalni ścieków, budowa i rozbudowa systemów zaopatrzenia</p> <p>w wodę jako projektu kompleksowego dotyczącego infrastruktury służącej oczyszczaniu ścieków; budowa instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych.</p>	<p>RPO WŚ 2014–2020</p> <p>Działanie 4.3</p> <p>Gospodarka wodno-ściekowa.</p> <p>Lub PROW w ramach działania 7.8.</p> <p>Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.</p>	6 000 000	2015-2024

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

6.	Wdrożenie systemu efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego.	Modernizacja oświetlenia ulic, placów, terenów publicznych na energooszczędne (wzmocnienie stanu infrastruktury)	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 3.4 Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.	1 000 000	2015-2024
7.	Tworzenie obszarów zieleni urządzonej, terenów rekreacyjnych oraz zaplecza kulturalnego na potrzeby mieszkańców	Budowa, modernizacja i wyposażenie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury. Ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego, odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego, zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, z przeznaczeniem na cele publiczne.	PROW2014–2020 M07 –Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich – inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej, – Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego, – Kształtowanie przestrzeni publicznej. Lub (także) korzystając z działania LEADER, „Perły Ponidzia”.	2 500 000	2015-2024
8.	Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie skutków katastrof.	Poprawa i stworzenie systemów ratownictwa i wczesnego ostrzegania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych (wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych), zakup sprzętu i wyposażenia specjalistycznego dla Ochotniczych Straży Pożarnych, (w tym zakup samochodu) Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej (poldery zalewowe), budowa lub modernizacja wielofunkcyjnych zbiorników wodnych małej retencji	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 4.1 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków.	3 700 000	2015-2024

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

9.	Tworzenie oferty turystycznej gminy.	Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie infrastruktury turystycznej, w tym ścieżek i tras rowerowych, pieszych i konnych przez tereny atrakcyjne przyrodniczo, kulturowo i turystycznie wraz z oznakowaniem i miejscami postoju. Prowadzenie prakonserwatorskich, restauratorskich oraz zabezpieczających przed zniszczeniem oraz robót budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem. Utworzenie infrastruktury informacyjnej i promocyjnej (w tym punktu informacji turystycznej) i oznakowanie obszarów atrakcyjnych turystycznie.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 7.2 Rozwój potencjału endogenicznego jako element strategii terytorialnej dla określonych obszarów. Działanie 4.5. Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo	3 000 000	2015-2024
10.	Poprawa gospodarowania Odpadami.	Kompleksowe działania skierowane na poprawę gospodarowania odpadami, w tym rozbudowa regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, utworzenie sieci Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz sieci punktów ponownego wykorzystania i napraw.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 4.2 Gospodarka odpadami	2 000 000	2015-2024
11.	Rewitalizacja Gminy Czarnocin	Modernizacja i adaptacja zdegradowanych budynków (świetlice wiejskie, remizy strażackie i biblioteki), obiektów i terenów, monitoringu wizyjnego w miejscach publicznych. Celem jest przywrócenie lub nadanie im funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych oraz dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich. Działanie 4.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Lub korzystając z działania LEADER, „Perły Poniidzia”.	6 500 000	2015-2024
RAZEM				33 600 000	

Źródło:

Opracowanie

własne

Tab. 20 projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w okresie objętym Strategią

L.p.	Projekt	Możliwe działania	Źródło finansowania	Szacowana wartość projektu (zł)	Okres realizacji
1.	Zapewnienie miejsc opieki żłobkowej.	Utworzenie placówki żłobkowej/klubu dziecięcego, tworzenie nowych miejsc opieki, wsparcie tworzenia i rozwoju usług świadczonych przez dziennego opiekuna oraz nianię, pokrycie kosztów opieki nad dzieckiem w żłobku lub klubie dziecięcym dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, dla których obowiązek opieki nad dziećmi stanowi barierę w dostępie do rynku pracy.	RPO WŚ 2014–2020 Działanie 8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego. Poddziałanie 8.1.1 Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3.	1 000 000	2015-2023
2.	Podnoszenie jakości i dostępności miejsc w przedszkolach.	Wsparcie istniejących i nowo tworzonych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych, podnoszenie atrakcyjności i jakości oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez organizację dodatkowych zajęć zwiększających szanse edukacyjne dzieci oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli nauczania przedszkolnego.	RPO WŚ 2014-2020 Działanie 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego. Poddziałanie 8.3.1 Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej	2 000 000	2015-2023

3.	Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.	<p>Profilaktyka społeczna: działania asystenta rodziny, grupy wsparcia, warsztaty i poradnictwo dla rodzin, wsparcie procesu usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem, rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, rozwijanie działalności placówek zapewniających opiekę dzienną i całodobową dla osób zależnych, usługi opiekuńcze i specjalistyczne w ramach opieki rodzinnej i środowiskowej, m.in. w formie rodzinnych domów pomocy, usług asystenta osoby zależnej, szkolenia dla opiekunów, szkolenia oraz doradztwo w zakresie dostosowania podmiotów leczniczych do potrzeb osób zależnych, w tym osób starszych, programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością I niepełnosprawnych.</p>	<p>RPO WŚ 2014–2020 Działanie 9.2 Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych. Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych. Poddziałanie 9.2.3. Rozwój wysokiej jakości usług zdrowotnych.</p>	2 000 000	2015-2023
4.	Poprawa jakości usług edukacyjnych.	<p>Rozwój nowoczesnego nauczania na wszystkich progach edukacji, podnoszenie kompetencji kluczowych uczniów w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych, kompetencji cyfrowych oraz języków obcych, budowanie właściwych postaw i umiejętności w zakresie współpracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności, rozwój</p>	<p>RPO WŚ 2014–2020 Działanie 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego I ponadgimnazjalnego</p>	3 000 000	2015-2023

		<p>indywidualizacji nauczania, wdrażanie programów poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego, w szczególności w gimnazjum, realizacja programów stypendialnych skierowanych do uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej, kształcących się w szkołach podstawowych i gimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne, osiągających wysokie wyniki w nauce, w szczególności w zakresie przedmiotów przyczyniających się do podniesienia ich kompetencji kluczowych. Podnoszenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli z zakresu zastosowania aktywizujących metod pracy z uczniem, w szczególności poprzez wykorzystanie metod eksperymentu naukowego w edukacji, wsparcie procesu dydaktycznego i funkcjonowania szkół i/lub placówek oświatowych, w tym poprzez niezbędne wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia, w zakresie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych i metod eksperymentu.</p>			
		<p>Inicjowanie współpracy jednostek systemu pomocy społecznej, podmiotów ekonomii społecznej (ES)</p>	<p>RPO WŚ 2014–2020 Działanie 9.3 Wspieranie ekonomii i</p>		

5.	Wsparcie sektora ekonomii społecznej.	o charakterze reintegracyjnym oraz Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), współpraca z JST i innymi podmiotami lokalnymi w zakresie tworzenia lokalnych planów rozwoju ES, kompleksowe usługi wsparcia ES, w tym usługi animacyjne, inkubacyjne, biznesowe realizowane w ramach OWES, wsparcie dotacyjne związane z tworzeniem miejsc pracy w nowych lub istniejących podmiotach ES, podnoszenie kwalifikacji, umiejętności i doświadczenia zawodowego kadry podmiotów ES (w tym pracowników i wolontariuszy).	przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia. Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej.	1 000 000	2015-2023
RAZEM				9 000 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 21. Projekty komplementarne w okresie objętym Strategią

L.p.	Projekt	Opis	Szacowana wartość projektu (zł)	Okres realizacja
	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE oraz	Informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach realizacji inwestycji w ramach nowej perspektywy finansowania funduszy europejskich. Zamieszczanie na stronie Urzędu Gminy bieżących		

1.	środkach krajowych.	informacji dotyczących możliwości pozyskania unijnych środków finansowych.	100 000	2015–2024
2.	Organizacja forum organizacji pozarządowych i forum przedsiębiorców.	Forum powinno być miejscem cyklicznych (raz albo dwa razy w roku) spotkań organizacji pozarządowych z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz spotkań przedsiębiorców z samorządem. Fora są okazją do wymiany doświadczeń, omówienia aktualnych problemów organizacji działających w gminie, przedsiębiorców oraz skorzystania z wiedzy i doświadczenia zaproszonych gości. Dzięki tej płaszczyźnie współpracy możliwe jest nie tylko wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działania, promocja dobrych przykładów, czy też upowszechnianie dobrych praktyk, ale również podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli organizacji pozarządowych, wiedzy przedsiębiorców poprzez organizowane w ramach forów warsztaty, szkolenia oraz panele dyskusyjne.	100 000	2015–2024
3.	Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.	Program byłby formą wsparcia, z której organizacje pozarządowe mogą pozyskiwać środki finansowe na dofinansowanie wymaganego finansowego wkładu własnego. Warunkiem otrzymania wsparcia z Funduszu będzie udział organizacji w otwartym konkursie ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych, na realizację których organizacje pozyskały środki zewnętrzne	500 000	2015–2024
	Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy wraz	Działania polegające na promocji zasobów lokalnego dziedzictwa, poprzez organizację imprez plenerowych, organizację		

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

4.	z organizacją wydarzeń popularyzujących zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.	różnego rodzaju form aktywności fizycznej wśród mieszkańców, wydawanie materiałów promocyjnych, opracowanie programu promocji gminy. Zachowanie i utrwalenie tradycji lokalnej i regionalnej poprzez wspieranie folkloru, sztuki ludowej i tradycyjnego rzemiosła	800 000	2015–2024
5.	Utrzymywanie dobrych i stałych kontaktów z organizacjami pozarządowymi na terenie Gminy Czarnocin.	Jednostka w strukturze Urzędu Gminy wspierająca wszelką aktywność obywatelską na rzecz dobra publicznego, zajmująca się kompleksową obsługą skupioną na nabyciu i podniesieniu umiejętności z zakresu zarządzania, propagowaniem wiedzy o organizacjach pozarządowych, integracją sektora społecznego oraz wypracowaniem zasad współpracy międzysektorowej. Biuro prowadzi również szkolenia, konsultacje, konferencje oraz wykłady.	500 000	2015–2024
6.	Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej.	Opracowanie dokumentu niezbędne jest do ubiegania się o unijne środki finansowe na realizację projektów wpływających na środowisko. Możliwość pozyskania środków na ten cel z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach.	20 000	2015–2024
7.	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.	Opracowanie dokumentu warunkuje możliwość ubiegania się na środki finansowe przeznaczone na działania rewitalizacyjne w ramach środków unijnych 2014–2020.	20 000	2015–2024
RAZEM			2 040 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 22 Przewidywane nakłady finansowe na realizację projektów zaplanowanych w ramach Strategii – budżet Strategii

Rodzaj projektu	Przewidywane nakłady (szacunkowa wartość projektów)	Przewidywana wysokość wkładu własnego	Okres realizacji projektów
Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu u Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią	34 300 000	7 889 000	2015–2024
Projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Spójności (EFS) w okresie objętym Strategią	9 000 000	1 800 000	2015–2024
Projekty komplementarne w okresie objętym Strategią	2 040 000	2 022 000	2015–2024
RAZEM	45 340 000	11 711 000	2015–2024

Źródło:

Opracowanie

własne

3.4. Ocena zgodności z dokumentami wyższego szczebla

Strategia Rozwoju odnosząc się w swych kryteriach, założeniach (celach głównych, strategicznych i działaniach priorytetowych) do określonych problemów mieszkańców na terenie gminy uwzględnia kontekst innych aktów strategicznych na szczeblu lokalnym (tworząc istotny, merytoryczny element, detal kompleksowej wizji postrzegania rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym, rzeczowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność, czyli to co się z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na sprawność, skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 23.

Tab.23 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi

Lp.	Program	Misja/Cel/Priorytet/Działanie
1.	Strategia Europa 2020	<p>Cel główny 1: Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p>Cel główny 3: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p>Cel główny 4: Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wczesnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>Cel główny 5: Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego o co najmniej 20 mln obywateli.</p>
2.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo.</p> <p>Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela. I.3.2. Rozwój kapitału społecznego.</p> <p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka.</p> <p>Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki. II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki. II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej. II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.</p> <p>Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami. II.6.4. Poprawa stanu środowiska.</p>

		<p>Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.</p>
3.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. 2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej. 2.2.4. Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej. Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. 3.1.3. Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich. Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. 4.6. Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.</p>
4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)	<p>Cel 1 Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów. 1.2.2 Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych. 1.2.3 Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich. 1.3.1 Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego. 1.3.3 Zwiększanie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne. 1.3.4 Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu. 1.3.5 Dywersyfikacja źródeł, różnicowanie asortymentu produkcji i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne. 1.3.6 Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego. Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych. 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.</p>
5.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego. Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy. Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MŚP. Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.</p>
6.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	<p>Cel strategiczny 1: Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej. 1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie. Cel strategiczny 2: Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu. 2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa. 2.5 Specjalizacje przyszłości, czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne. Cel strategiczny 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki. 3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości. 3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba</p>

	<p>wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy.</p> <p>3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności.</p> <p>Cel strategiczny 5: Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.</p> <p>5.1 Rozwój usług publicznych.</p> <p>Cel strategiczny 6: Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.</p> <p>6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce.</p> <p>6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.</p>
--	---

Źródło: Zapisy w tabeli przytoczono w niezmienionej formie. Opracowanie własne na podstawie wskazanych w tabeli 22 dokumentów strategicznych

W tabeli 24 zawarte zostały zależności, powiązania między celami głównymi Strategii, a Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ) oraz Strategią Badań Innowacyjności (RIS32) w celu porównywania powiązań pomiędzy dokumentami. Wpisanie się, zamieszczenie zadań zaplanowanych przez Gminę Czarnocin do realizacji w obszarach strategicznej, priorytetowej interwencji, wpływu oraz inteligentne specjalizacje czy domeny regionu zwiększa prawdopodobieństwo uzyskania wsparcia w ramach RPO WŚ 2014–2020.

Tab. 24 Zależności między celami głównymi strategii a Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ) oraz Strategią Badań Innowacyjności (RIS32)

Dokument	Cele główne		
	Gmina czynnych i pełnych inwencji przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców	Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania i odpoczynku - turystyki	
Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+	<i>Inteligentne specjalizacje</i>		
	Przemysł metalowo - odlewniczy	–	–
	Zasobooszczędne budownictwo	–	–
	Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	–	–
	Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	X	X
	<i>Specjalizacje horyzontalne</i>		
	TIK	X	X
	Branża targowo - kongresowa	–	-
Zrównoważony rozwój energetyczny	X	X	

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, wersja 5.0	Obszary strategicznej interwencji		
	Obszar Gór Świętokrzyskich	–	–
	Obszar uzdrowiskowy	–	–
	Obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych	X	X
	Obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze	–	–
	Obszar funkcjonalny Kielc – realizacja w ramach ZIT	–	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+ (styczeń 2014) oraz RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, wersja 5.0 (12 luty 2015 r.)

3.5. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

W świetle zapisów artykułu 64 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2013 poz. 1235 z późn. zm.) dokonania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty następujących dokumentów:

1. koncepcje przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plany zagospodarowania przestrzennego oraz strategie rozwoju regionalnego;
2. polityki, **strategie**, plany lub programy w **dziedzinie** przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, **turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;**
3. polityki, strategie, plany lub programy inne niż wymienione w pkt. 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Strategia Rozwoju dla Gminy Czarnocin na lata 2015–2024 jest dokumentem, aktem, którego projekt, ze względu na charakter i rozpiętość ujętych w nim działań wymaga przeprowadzenia procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu opracował prognozę oddziaływania na środowisko.

Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Strategii będzie możliwe dopiero po zakończonym procesie opiniowania projektu *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

4. Część wdrożeniowa

Przesłanką sprawnej oraz efektywnej i produktywnej realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* jest wprowadzenie skutecznego sposobu monitorowania i oceny tej Strategii wraz z towarzyszącymi jej programami rozwoju.

4.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu zbieranie oraz analizę danych na temat toku realizacji danego programu, pozwala na wykrywanie potencjalnych, możliwych nieprawidłowości w jego wykonaniu i wprowadzanie koniecznych, zarazem wskazanych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych przesłanek.

Zaplanowanie metody monitorowania umożliwi zgromadzenie aktualnych danych odnoszących się do postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu celów założonych w Strategii. Zezwoli również na badanie efektów, wyników prowadzonych działań, a w razie konieczności na wcielenie koniecznych, celowych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczy będzie monitorowania poprawności oraz skuteczności, efektywności i operatywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy, przedmiotowy uzależniony i powiązany będzie z efektywnością, sprawnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu, wprowadzaniu Strategii.

Za wdrożenie Strategii, wprowadzanie w życie odpowiedzialny jest Wójt, zaś za pilotowanie monitorowania, kontrolowania i ewaluacji odpowiedzialny jest Zespół ds. Strategii, powołany przez Wójta. Zespół ds. Strategii będzie się zbierał co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań,
- gromadzenie, zbieranie i analizowanie informacji w układzie przedstawionego w tabeli 3 zestawu wskaźników,
- sporządzenie co najmniej dwóch raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Gminy na sesji,
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Rada Gminy analizować będzie postępy w realizacji Strategii, a jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza, będzie mieć za zadanie:

- akceptację sprawozdań z realizacji Strategii,
- analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści Strategii Rozwoju,
- aktualizację Strategii Rozwoju,
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Czarnocin, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

Monitorowanie toku rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Opracowywany raport powinien wskazywać na zachodzące przemiany i trendy rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stadium realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą corocznych zmian wskaźników przedstawionych w tabeli 25.

4.1.1. Zarządzanie , monitoring, ewaluacja zadań i celów – Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie

1. Sposób realizacji strategii

Plan rozwoju biblioteki tworzony wraz z władzami samorządowymi i czytelnikami. Zaakceptowany Plan Rozwoju Biblioteki będzie zamieszczony na stronie internetowej biblioteki.

2. Monitoring realizacji planu

Po każdym działaniu zaplanowanym w planie osoba odpowiedzialna sporządza notatkę z jego realizacji. Umieszczamy informację na stronie www; podajemy informację strony internetowe samorządu gminy i biblioteki. Raz w roku będziemy prowadzić badania wśród mieszkańców dotyczące satysfakcji z proponowanej oferty, oczekiwań i propozycji.

3. Ewaluacja

Raz w roku zostanie przygotowany raport określający stan wdrażania Planu, zostaną przygotowane wnioski i ewentualnie wytyczone dotyczące nowych kierunków działań zgodne z oczekiwaniami mieszkańców. Raport zostanie przedstawiony Radzie Gminy .

Nowoczesne i aktywne biblioteki ułatwiają mieszkańcom małych miejscowości pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym. Mieszkańcy mają do dyspozycji atrakcyjne i bezpieczne miejsce spotkań i spędzania wolnego czasu, mogą w bibliotece skorzystać z Internetu, wysłać faks, skopiować potrzebne materiały. Uzyskują też łatwiejszy dostęp do ekspertów z różnych dziedzin takich, jak prawo, rynek pracy, podatki czy zdrowie. Mogą też zdobywać nowe umiejętności np. poprzez udział w różnych kursach organizowanych w bibliotece.

Jest także niezwykle ważne by literatura i literaci przychodzili do ludzi - szczególnie tych z małych miejscowości, którzy mają z przyczyn oczywistych trudniejszy dostęp do instytucji życia kulturalnego. Telewizja Internet nie zaszczepią w nich potrzeby czytania literatury współczesnej, uczestnictwa w życiu literackim. Bez zaangażowania lokalnych animatorów kultury, takich jak biblioteka dla młodych ludzi jedynym odniesieniem może stać się wyłącznie popkultura. Biblioteka ma świadomość swojego ważnego zadania - animowania życia kulturalnego w swoich miejscowościach, szczególnie tam, gdzie nie ma żadnych innych ośrodków kultury.

Podsumowanie

Biblioteka to bardzo ważna placówka kulturalna na terenie naszej gminy jest zaangażowana w życie i problemy swojego środowiska. Podejmowane inicjatywy wykraczają poza tradycyjne formy pracy bibliotecznej ale nigdy nie jest tak, że nie można zrobić więcej. Pozostaje pytanie – co jeszcze można zrobić w „mojej” bibliotece? Użytkownicy szukają wiedzy, pragną znaleźć się w kręgu kultury, wśród ludzi , potrzebują wyjść z domu, znaleźć się w centrum-ważnym punkcie. Biblioteka ma szansę spełnić taką rolę. Jest ona stałym miejscem w krajobrazie wsi, sceną wielu oczekiwanych i przypadkowych spotkań, niesie za sobą wspomnienia i ma szansę na lepszą przyszłość.

4.2. Metodologia ewaluacji i aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin

Ewaluacja ma na celu polepszanie jakości, skuteczności, efektywności i spójności realizacji Strategii Rozwoju w stosunku do konkretnych problemów gminy z równoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań. Ewaluacja, kalkulacja ma za zadanie skontrolowanie czy w wyniku podejmowanych działań zostały osiągnięte oczekiwane efekty oraz czy przełożyły się one na realizację ustalonych celów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena, kalkulacja opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- skuteczność, – pozwala określić czy zostały osiągnięte, uzyskane cele Strategii założone na etapie opracowania,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z rzeczywistymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015–2024* zostanie podzielona na cztery następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych rozstrzygnięć (ocenę tą dokonuje się przed opracowaniem niniejszej Strategii),
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół Strategiczny, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii, co najmniej raz na dwa lata,
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja Strategii,
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz przyłączonego z nim systemu ewaluacji, kalkulacji umożliwi wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków działania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych przesłanek, założeń i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

Nie licząc modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji niewykluczone będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych, pomocniczych działań, zadań, które będą wpisywać się w ustalone cele strategiczne i działania priorytetowe.

Tab. 25 Wskaźniki mierzalności rozwoju Gminy Czarnocin

LP.	NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA DLA GMINY CZARNOCIN NA KONIEC:		WARTOŚĆ WSKAŹNIKA – ŚREDNIA OGÓLEM DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIE GO NA KONIEC:	WARATOSĆ WSKAŹNIKA – ŚREDNIA OGÓLEM DLA POLSKI NA KONIEC:	POŻĄDANA WARTOŚĆ WSKAŹNIKA NA :	
		2010 r.	2014 r.	2014 r.	2014 r.	2024 r.	
1.	Liczba ludności ogółem:	3856	4082	1 263 176	38 478 602	-	
2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	21,78	18,20	17,0	18,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		w wieku produkcyjnym	60,81	61,32	62,6	63,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		w wieku poprodukcyjnym	17,43	20,50	20,4	19,0	-
3.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1000 mieszkańców)	-2,7	-3,1	-2,3	0,0	powyżej 0,0	
4.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	7,7	9,3	9,5	7,5	zmniejszenie aktualnego poziomu	
5.	Średnie wyniki w punktach ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej (maksymalna liczba punktów 40)	21,66	26,27	25,80	25,82	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
6.	Wyniki egzaminu gimnazjalnego w %₃	-	86	57,60	58,60	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
7.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	-?	27	30	33	utrzymanie aktualnego poziomu	
8.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	39	18	71	93	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
9.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	395	410	872	1071	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
10.	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	65	63	139	170	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
11.	Budynki nowo oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	3	4	23	25	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	

Strategia Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2015-2024

12	Migracje na pobyt stały – saldo migracji na 1000 osób	+7	+7	-2,0	-0,4	dodatnie saldo migracji oraz utrzymanie aktualnego poziomu	
13	Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2210	3148	3468	3971	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
14	Dochody własne na 1 mieszkańca	606	881	1506	2198	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
15	Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem	27,42	27,95	43,4	55,4	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
16	Relacja dochodów ogółem na 1 mieszkańca do średniej w Polsce (ujęcie %)	-	103	87	100	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
17	Relacja dochodów ogółem na 1 mieszkańca do średniej w województwie (ujęcie %)	-	118	100	115	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
18	udziału w podatkach od osób fizycznych w stosunku do Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca (ujęcie %)	-	33	69	100	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
19	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	2318	3951	3541	4021	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
20	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca	158	1517	637	780	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
21	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca	2298	2276	2910	3241	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
22	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3–5 lat)	2,6	2,1	71,0	74,1	100	
23	Liczba dzieci w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	53	47	53	56	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
24	Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	95	80	110	83	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
25	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	-	99,63	84,8	88,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		sieć kanalizacyjna	0	0	52,5	65,1	Podniesienie aktualnego poziomu do 10%

Źródło: Opracowanie własne

4.3 Promocja dokumentu

W celu skutecznego i skutecznego wdrożenia zapisów Strategii Rozwoju ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do publicznej wiadomości.

Podmiotem, którego zadaniem jest prowadzenie i nadzorować promocję Strategii Rozwoju, a w jej ramach również promocję wszystkich projektów, przedsięwzięć i zadań inwestycyjnych będzie Zespół ds. Strategii we współpracy z Urzędem Gminy w Czarnocinie. Jednostki te mają za zadanie zapewnić ogólnodostępny wgląd do aktualnych wiadomości odnośnie prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze oraz wysokości pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także efektach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całej gminy. Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie, propagowanie bieżących informacji na temat poszczególnych działań mieści się również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z założeniami właściwych instytucji w tym zakresie.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami wskazanymi do realizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy wraz z pocztą elektroniczną komórki odpowiedzialnej za kontakt z poszczególnymi grupami społecznymi,
- lokalne media,
- spotkania Zespołu ds. Strategii wraz z przedstawicielami kluczowych dla rozwoju gminy partnerami z sektora społecznego i gospodarczego oraz fachowcami i specjalistami zewnętrznymi,
- spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami, organizowane raz na kwartał.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych zadań.

Spis wykresów

Wykres 1. Ilość unieszkodliwionych wyrobów azbestowych.....	10
Wykres 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	16
Wykres 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	16
Wykres 4. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	17
Wykres 5. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	17
Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	18
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	18
Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	19
Wykres 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu 10 000 mieszkańców w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	19
Wykres 10. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku - porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kazimierskiego i Gminy Czarnocin.....	20
Wykres 11. Liczba mieszkańców Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31.10.2015 r.	25
Wykres 12. Czynniki zaludnienia pod kątem stosunku płci na przestrzeni lat 2010-2015....	27
Wykres 13. Analiza demograficzna ludności gminy z wyszczególnieniem grup wiekowych.....	28

Wykres 14. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2015 r.....	29
Wykres 15. Liczba zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2010–2014 oraz 2015 r. do 31 października.....	30
Wykres 16. Liczba osób które zadeklarowały przynależność do NZOZ "SALUS".....	35
Wykres 17. Liczba osób w rodzinie objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2013 - 2014 do 31.10.2015 r.....	38
Wykres 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015.....	41
Wykres 19. Analiza dochodów i wydatków Gminy Czarnocin w latach 2012-2014.....	44
Wykres 20. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Czarnocin w latach 2010 – 2014.....	45
Wykres 21. Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Czarnocin dla powiatu, województwa, kraju.....	45
Wykres 22. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010-2014.....	46
Wykres 23. Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014.....	46
Wykres 24. Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014.....	47
Wykres 25. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010-2014.....	47

Spis tabel

Tabela 1 Rzeczywisty pobór wody w Gminie Czarnocin na przestrzeni lat 2013-2014 do 31 października 2015 r.....	11
Tabela 2 Struktura bonitacyjna użytków rolnych gminy Czarnocin.....	12
Tabela 3 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII).....	13
Tabela 4 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Czarnocin (stan na 31 XII).....	14
Tabela 5 Bezrobocie w Gminie Czarnocin w latach 2010-2014.....	21

Tabela 6 Liczba ludności w sołectwach Gminy Czarnocin na przestrzeni lat 2010 – 2014 oraz do 31 października 2015 r.....	26
Tabela 7 Liczba urodzeń i zgonów z wyszczególnieniem wskaźnika przyrostu naturalnego.....	29
Tabela 8 Saldo migracyjne.....	30
Tabela 9 Liczba mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną wg przyczyny.	37
Tabela 10 Liczba objętych pomocą społeczną w wyszczególnieniu płci oraz wieku.....	39
Tabela 11 Wydatki GOPS na zadania zlecone i własne na przestrzeni 2013 – 2014 oraz 2015 do 31 października.....	39
Tabela. 12 Liczba osób, na które wypłacane są zasiłki rodzinne dane na dzień 31 października 2015 r.....	40
Tabela 13 Średnie wyniki w punktach uzyskanych ze sprawdzianu po klasie 6 szkoły podstawowej w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2009-2014	42
Tabela 14 Średnie wyniki % uzyskane ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w Polsce, województwie świętokrzyskim, powiecie kazimierskim i Gminie Czarnocin w latach 2009-2014	43
Tabela 15 Analiza SWOT Gminy Czarnocin - mocne i słabe strony	51
Tabela 16 Analiza SWOT GBP W Czarnocinie – mocne i słabe strony.....	55
Tabela 17 Obszary rozwoju, cele i działania GBP w Czarnocinie.....	63
Tabela 18 Plan Operacyjny	67
Tabela 19 Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu u Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią.....	73
Tabela 20 projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w okresie objętym Strategią	77
Tabela 21 Projekty komplementarne w okresie objętym Strategią	80
Tabela 22 Przewidywane nakłady finansowe na realizację projektów zaplanowanych w ramach Strategii – budżet Strategii.....	83
Tabela 23 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi	84
Tabela 24 Zależności między celami głównymi strategii a <i>Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ)</i> oraz <i>Strategią Badań Innowacyjności (RIS32)</i>	86
Tabela 25 Wskaźniki mierzalności rozwoju Gminy Czarnocin	94

Ankiety:

Ankieta 1 dotycząca działalności Filii Bibliotecznej w Michałowicach..... 58

Rysunki:

Rysunek 1. Drzewo problemów..... 59

Rysunek 2. Drzewo celów 60